This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

Scan
9540
93.380
WIDENER
HN TDVA .

n 9340.95.380

Harvard College
Library

VE RI
TAS

FROM THE FUND IN MEMORY OF
Henry Wadsworth Longfellow
BEQUEATHED BY HIS DAUGHTER
Alice M. Longfellow
MDCCCCXXIX

SIGFRID SIWERTZ

ALB·BONNIERS FÖRLAG·STOCKHOLM

Pris 2:

SIGFRID SIWERTZ

MARGOT

Scan 9540.93.38

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1906

MARGOT

Medan Margot låg späd ännu nere i kojen under den lilla, blåmålade kajutan med vågornas eviga plaskande mot timret alldeles invid sitt öra, och modern satt i kabyssens svarta prång och värmde sitt kaffe, stod han och tuggade pipstumpen och stirrade på bogseraren för öfver och styrde i ur och skur, i solsken och dimma och snö. Han var liten och seg med rödbruna, utstående kindkotor och en bred skäggtofs på hakspetsen. Öfverläppen skulle vara rakad, men den raspade som en hästkarda när han strök sig under näsan. De små guldstiften sutto ännu kvar i örsnibbarna från forna dagar.

Modern var svarthårig och smutsig med vaggande oformliga höfter under den veckade trasan till kjol, och hennes röst fick ofta djupa och gurglande halstoner, då hon satt och smågnolade för sig själf framför grytan, med eldskenet från spiseln lekande i sina stora, mörka pupiller. När gubben var arg spottade han i däcket och skällde henne för tatterska. Ingen visste var han fått tag i henne.

Den lilla Margot var blåögd och svarthårig som en blekingsflicka. Från den dag hon lärde att tulta omkring på de nötta däcksplankorna var det ett, som hon såg i ständigt skiftande enformighet —

SIGFRID SIWERTZ

MARGOT

de ströko nära förbi. Ofta hade de kanonportar målade i det breda, hvita bandet längs däckslinjen, och det var krigiskt och festligt. Bland tremastarna fanns det äfven slättoppare som sjömännen kalla för 111-or... Så var det svarta briggar och grå skonerter, lastade med ved eller hö, och bukiga holländska koffar med svärdet nere i lä. Och rospiggarna sutto på rufftaket och kikade i knät mellan masten och bommen, där de lyft en flik af seglet, och gladde sig, när de lågo i vägen för ångbåtarna.

Ångbåtarna ja, dem tyckte hon också om. De stora hvita, när de kommo farande om kvällen och lyste ur hundra små hål, som de varit fulla af eld inuti. Lastångarna voro lustigast, då de lågo bullrande och tomma med mönjan högt öfver vattnet och propellern arbetande i luften midt i en hvit vattenkonst. Inåt Mälaren paddlade de gamla säfliga tråångarna, som ha pipan och maskinhuset där bak och sitta i sjön. Och i hamnen kilade de små ilskna mopsarna till ångslupar och de flata klumpiga färjorna, som hvarken veta fram eller tillbaka. Och så till sist bogserarna med halfva styrhytten aflyft som en mössa i sommarvärmen och stora, hvita mustascher framför bogen.

Ja, allt detta såg hon, och äfven de röda bojarna och fyrarnas hvita små plåttorn och prickarna, som stå ensamma och sorgmodigt vaggande ute i fjärdar och sund.

Så gick sommaren, och så kom hösten och stänkte skogsbrynen med rödt och guld, och vassbanden gulnade under strändernas alar. Lustjakterna, fjärdarnas hvita fjärilar, försvunno och det blef ödsligare ute på vattnen, som mörknade och sållades med vandrande strimmor af skum. Och sjön slog in och rann i strömmar på däck och genom spygatten. Och man måste hålla sig i lä af kajutan för den starka blåstens skull. Blef det lugnt, steg dimman våt och kall ur det somnade vattnet. Ibland var prämen midt inne i ett tätt snöfall, som skymde stränderna och lade sig hvitt på däck och durkar. Men i de svarta vågorna försvunno snabbt och ljudlöst flingornas dalande, hvita blommor.

Till slut rasslade man fram genom blanka, svartgröna nattisar, som frosten strött med tusen små hvita svampar. Och kråksvärmarna, hvilka irrade öfver tallholmar och uddar, kommo flaxande och slogo ned i långa rader på de gungande flaken akterut. Och måsarna sträckte till hafs.

Så lade man åter upp för vintern.

Den gamla prånen fick frysa in vid en fabrikskaj och sofva sin långa vintersömn, som endast störtes af stormens hvisslande i kabyssröret och den sprickande isens dån, när kölden tog i fram mot nätterna. Men själfva foro de till sin lilla stuga, som låg öfvergifven och väntade dem därute i hafskanten, med den inyrda snön fotsdjup på spis och golfbrädor.

Margot hade blifvit så stor, att hon skulle lära sig läsa, och det fick skepparen klara så godt han kunde, för på skolgång var inte att tänka, då isen kring ön mestadels hvarken bar eller brast. Han hade inga andra böcker än en almanack och en gammal, råttäten bibel. Han valde bibeln fast bokstäfverna voro svårare, och de började från början.

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord. Och jorden var öde och tom, och mörker var på djupet, och Guds Ande sväfvade öfver vattnet...

De hängde med hufvudena tätt tillhopa innanför fönstrets gamla flugmärkta grenljusstake och tynande röda blomma, och de stafvade och lade

ihop och tänkte inte på hur den stora fjärden var öde och djup omkring dem.

Men modern satt hopkrupen i spiselvrån och stirrade med stora, skrämda ögon och förstod ingenting. Och när det klagade i rökfånget och dörrspringan fruktade hon i hemlighet för de dunkla tecknen och besvärjelserna och lade mera ved på lågan för att lysa upp den myllrande skymningen inne i vinklar och vrår.

Hur det var, så lärde Margot sig läsa i den tunga boken, och hon satt med den i knät under de långa vinterkvällarna och kramade pekpinnen och gned sina ögon, som värkte af spiselhettan och ansträngningen, och skrek ut orden högt framför sig:

— Och... Gud... sade:... Varde... ett... fäste... emellan... vattnen...!

Så småningom började hon förstå litet, af hvad hon läste, och sägnerna blommade upp för hennes hungrande barnablick. Hon grubblade icke och hon kände ingen skräck för det mäktiga och stora. Gud var Gud, och han hade en stark stämma och mycken makt öfver vattnet och människorna, och allt det var roligt att läsa om. Ibland var han sträng och straffande, men hon fruktade honom lika litet, som

man fruktar stormvinden, när man sitter trygg mellan täta väggar. Det föll henne inte in att sätta honom i något förhållande till hennes eget lif. Äfven Noak och Abraham voro stora och härliga, fast inte så som Gud. Och arken liknade mycket den gamla Margot, var bara större och bredare, och Babels torn stod högt och svart mot en röd himmel alldeles som det öfvergifna fyrtornet ute i hafsbandet.

När det blef vår igen, och de sjungande och hvisslande isarna brusto och drefvo till hafs, och de röda hällarna började glittra våta i solen, hade Margot inte längre tålamod att sitta inne i stugan och läsa. Då höll hon mest till ute och byggde torn af kramsnön i sänkorna och seglade med barkbitar, där rännilarna vidgade sig till små klara vatten, som krusades af den starka sunnan. Så kom det första ejdersträcket, och då låg skepparen ofta i timtal ute i de yttersta skrefvorna med en gammal mynningsladdare bredvid sig. Och Margot väntade ängsligt på smällarna, som kommo rullande öfver vattnet.

Så fort kälen gått skapligt ur marken, fick hon hjälpa till att sätta potatis på de svarta lapparna kring stugan. När det väl var gjordt, var man färdig

till uppbrott. Och en stor och jublande lycka var det att åter se ljusa stränder växa och glida förbi och sjunka i ett blått töcken och att höra vågorna mumla invid sitt öra om kvällarna. När de kommit inåt Mälaren, var det redan half sommar, för våren var alltid litet försenad där ute vid hafvet. Båtvarfvens tjärdoft låg och dref med den ljumma vinden. Och solstrålarna stucko långt ned i vattnet.

Boken hade Margot tagit med sig, men hon läste sällan i den, annat än när det var regn och rusk. Eljest hängde hon ofta öfver relingen och stirrade ned i vågskvalpet och spann vidare på det, som hon redan stafvat sig igenom. Och arken växte och växte i hennes drömmar, och Babels torn blef himmelshögt med flockar af lätta, hvita moln kring tinnarna. Men på samma gång det förstorades, miste det sin tydlighet, och till slut blånade alltsammans bort och blef till ett med rymdens strålande intet.

När de lågo och lastade och sjön var lugn, öfvade Margot sig att sköta den lilla flata och svängande ökan, och snart hade hon kommit så långt, att hon fick följa fadern på hans utflykter. De gingo upp före solen och rodde ofta långt bort från lastningsstället. Och gubben spanade inåt

vikarna, som lågo blanka under det lätta, bleka diset. Där det var vassigt vid åmynningarna styrde han in och lyfte på ryssjorna och stoppade fisken i en säck på bottnen. Äfven de tunga, risade mjärdarna halade han upp från abborrgrunden och gjorde en god fångst. Men allra roligast var det, när de funno nätflöten och drogo upp, och det glimmade silfverhvitt emot dem. De långa gäddorna sökte bita, och abborrarna stuckos, och den breda, blanka braxen slog hjälplöst med sin korta stjärt. Och när de kommo hem, steg det en lätt, ringlande rök ur pipan öfver kabyssen, och gubben slängde upp den tunga säcken och var bred och skinande af belåtenhet vid sitt brännheta kaffe.

Så bar det åter i väg med tegellast inåt staden, och skepparen skyndade att sälja undan all fisken nere i hamnen, medan de lågo och väntade på att få slussa. Sen var det han som försvann uppåt mörka gränder och kom igen glad och osäker med buteljhalsar på lur i de svällande fickorna.

Men Margot satt alldeles stilla i kajutdörren och stirrade på jätteannonsernas svarta bokstäfver och på hästarna och de många fina underliga människorna. Och hon blef andlös af spänning, för

hvar gång hon såg de små brunmålade husen glida upp genom järnställningen på en enda, tunn lina...

Från början hade staden för henne blott varit en del af de ständigt förbiglidande stränderna, något som visserligen inte var likt det andra men i alla fall hörde till och skulle dyka upp då och då med höga kyrktorn och rykande skorstenar om dagen och tusen ljus i långa tätnande rader och mjuka stigande bukter om kvällen. Så hade hon en gång suttit som nu i kajutdörren och sett uppåt husen, och då hade de tyckts henne hemska och oformligt stora i jämförelse med deras lilla ruff, där hon såg dem underifrån öfver den drypande och svarta kajkanten. Och när ett tungt moln seglade fram på himlen öfver dem, tyckte hon att de rörde sig och vacklade och hotade att falla ned öfver henne. Och hon for in under rufftaket för att söka skydd. —

Småningom fick Margot en svag, ängslig aning om den värld, som rörde sig där uppe mellan dem. Så kom hon upp med fadern ett par gånger och såg några hamngator och gränder. Och gatorna vidgade sig till torg med lockande salustånd, och i husen voro bodar, där man kunde få många goda saker. Det hela var inte längre så främmande.

Men tog skepparn henne med sig långt in i staden, så att vattnet inte syntes, blef hon stel och skygg och tyckte, att hon förlorade sig i något, som var mörkt och förvirradt och farligt.

*

Det var flera år senare.

Margots mor var längesedan död, och nu fick hon ofta stå ensam vid den ärgiga gamla ratten och styra i stället för skepparn, som låg orörlig med en tömd brännvinsbutelj bredvid sig nere i kojen. Det var att se väl upp, så att man inte kom tvärs i svängarna, för då blef det ett osaligt och förbittradt svärjande från bogseraren och hela prårraden.

Och kom man till stan med last, försvann gubben strax på krogen, och det hände att Margot fick klara papperen så godt hon kunde. Rundt omkring vid kajerna lågo ålandsskutor fulla af smörkaggar och fårkroppar. I Fiskarhamnen var det en trängsel af små klumpiga sumpar med smutsiga segel på tork och stjärten i vattnet. Och i långa rader lågo

vedskutorna med klyfvarbommarna lossade för att komma nära kajen, och deras svankiga landgångar sviktade under fullastade skottkärror. Allt folket ombord på dem kände igen Margot och hälsade henne.

Värre var det med gatpojkarna. De kommo i svärmar och slängde åt henne sina svordomar och retades med henne. Hon slängde tillbaka och retades igen så godt hon kunde. Ibland hoppade de ned och bråkade med pumpen och refvo i trossarna. Då måste hon ropa på skutskepparna att de skulle hjälpa henne. Och ibland kastade de småsten. Då kastade hon kol eller tegelflisor eller hvad hon kom öfver.

Det var en liten blek pojke med svart hår, som hängde ner i en buckla under den spräckta mösskärmen. Han hade ett smalt, brådmoget ansikte, elaka bruna ögon och en sträf målbrottsstämma, som skar sig ibland, när han skrek åt kamraterna. Den trasiga blå tröjan satt uppkaflad i en ring kring magen, för att han skulle komma med händerna i byxfickan. Han anförde svärmen och var ofta värst af alla.

Men ibland kunde de också vara vänner och hänga tillsammans framme på backen. Då delade

han med sig af cigarretten och lärde henne spela med små, svarta stenar, som han hade i fickorna.

En gång kommo de ihop sig om spelet, och Margot träffade honom med ett kolstycke midt i pannan, så att mössan for af och blodet rann i en smal strimma öfver ögonlocket och nedåt kinden. Hon stirrade ett ögonblick skrämd på honom och folket som strömmade till. Så sprang hon ned i kojen och gömde sig under täcket. Där låg hon stel och orörlig, stora flickan, och trodde, att han skulle dö. Inte förrän de voro långt ute på sjön tordes hon komma upp igen.

Småningom förstod Margot, att det inte var så farligt och att han nog lefde ännu. Men hon fortfor att syssla med honom, och ofta satt hon med händerna i knät under de vindlösa sommarkvällarna och såg ut öfver vattnet och tänkte på det röda blodet, som runnit utför hans kind. Och ofta hörde hon sång och spel från små båtar, som lågo och drefvo ute i segelleden. Och då längtade hon att träffa honom och vara vänlig mot honom.

Ibland kunde hon känna en sådan underligt ängslande och ljuf värme inom sig. Och det var som om den värmen glidit ut från henne och lagt

sig öfver alla ting, så att de lefde och skälfde i ett nytt ljus. Det som var fjärran ville hon nå, och för det som var nära, hade hon en hjälplös, trefvande ömhet. Såg hon molnen fara tunga och grå öfver himlen, så trodde hon det var något de längtade till och sökte, och såg hon dem hänga röda längst in i kvällens bländande guldglans, så kände hon, att nu hade de funnit och hvilade och voro lyckliga... Och stod hon lutad mot den gamla Margots reling, så blefvo de murknade plankorna plötsligt lefvande och hon strök öfver dem med handen och tryckte sina läppar emot dem och ville brista i gråt. När det var natt och hon låg i sin koj, tyckte hon ofta att mörkret blef tungt och mjukt som en smekning omkring henne, och hon förnam sin egen kropp, men svagt ännu, liksom ur fjärran.

Hennes bröst började att knoppas, och hon kände en liten smärta, då hon tryckte handen mot dem... Men allt oftare smekte hon dem så för att känna denna smärta och undra öfver den.

Så gick sommaren.

En mörk och regndisig höstkväll kom prämen inglidande till en mälarkaj, och skepparen linkade sin

vana trogen upp på närmsta krog. Men Margot låg i sin koj och såg golfvets nötta spikhufvuden skimra svagt i ljuset från någon lykta ofvanför skylightet. Så skymdes ett ögonblick ljuset däruppe, och hon hörde steg, som tycktes för lätta för att vara faderns Dörren till kabyssgången öppnades och stängdes. Ett ögonblick blef hon rädd, men så visste hon plötsligt hvem det var, fast hon ännu icke sett något. Hon förstod bara inte, hvarför han tassade omkring så länge därute. Hon mumlade helt tyst det namn, hon hört de andra pojkarna använda på honom. Då blef han en stund alldeles stilla, men så skymtade han i skylightljuset och trefvade med sina händer öfver hennes täcke. Hon frågade hur han kommit in, och han sade henne, att han stått på kajen och sett den gamle gömma nyckeln...

Sen talade de just inte mycket. Han tryckte sitt ännu våta ansikte hårdt mot hennes i mörkret. Och hennes andetag blef kortare vid en underlig, hårdhändt lek. Hon tyckte att han gjorde henne illa och ville skrika, men hon kunde inte. Hon sökte slå honom, men det blef en smekning. Så var det som om däcksbalkarna och det tjocka timret glidit tillsammans för att kväfva henne, tills en stor

röd låga kom och förtärde mörkret och hon kände sig lyftas och sänkas af något, som var mycket starkare än hon.

Så gled han från henne. Hon hörde honom springa öfver däcket och på kajen. Och så låg hon där ensam och undrande i mörkret...

*

Ännu några år hade gått.

Den gamla prämen gjorde just inga långresor mer utan låg mest och släpade mellan stockholmskajerna och de närmaste saltsjövikarna. Och Margot vande sig att drifva omkring i hamnen och ombord på alla de stora båtarna. Där blef hon bekant med styrmän och kaptener. Och alla tyckte om henne för hon var sjungande glad, och hennes ögon blefvo stora och djupa, när hon hörde berättas om vida, strandlösa vatten och främmande kuster. Ibland bjödo de henne på cigarretter och godt, sött vin, som de smugglat in, och hon sade inte nej. Då hände det att allt omkring henne liksom upplöstes och blef böljande lätt och osäkert, men själf kände

hon sig bara trött och lycklig och sjönk mjukt tillbaka med ögonen slutna. Glömsk af allt utom hvad som var henne närmast, gjorde hon så de enträgna till viljes i det stora och farliga de begärde. Det fanns ingen ångest hos henne, ingen frätande tung glöd. Hon var bara mjuka, fångande lemmar och smeksamma, rifvande händer och läppar, som törstade till kyssar och bett.

En vår låg prámen alldeles invid en stor lastångare... Kapten på Mona var unga pojken, högväxt och ljus; hela kajen sken af hans leende, när han kom upp på bryggan om morgnarna. Det sades om honom bland sjöfolket, att ingen hade en sådan tur som han. Stormen och dimman väntade alltid, tills han kommit i hamn. Aldrig gjorde hans båt det minsta haveri. Därför ville alla ta hyra hos honom. Och därför lät det alltid: Go ahead, John! och: All right, John! när han kom i farvattnen.

Nu fann han behag i Margot, och strax innan ångaren skulle gå, frågade han henne, om hon ville följa med och duka hans bord och sköta hans koj. Hennes ja kom så tyst, som allt varit en dröm, och

hon fruktat att väckas af sina egna ord. Hon yppade ingenting för fadern, men innan hon for, bad hon kaptenen om pengar och sprang upp i staden och köpte litet brännvin och en tjock, röd yllehalsduk. Det lade hon i kojen, låste och stoppade nyckeln under mattstumpen som vanligt, när den gamle var borta. Så gick hon ombord på det stora fartyget och for sina färde...

Margot satt på akterdurkens presenning och stirrade västerut, där „obbarna sveptes i ett luftgrått töcken under den bländande solskifvan. Men det var ingen saknad af det gamla, som kom henne att se sig tillbaka, hennes blickar gingo blott af sig själfva åt det håll, där ljuset ännu var rikast. Hon såg nog fadern framför sig, när hon följde kölvattnets långa, hvita strimma, och hon log för sig själf vid tanken på hans vanda grepp om ratten och flaskhalsen och hans muntra, oroliga ögon, när de vittjade i smyg om sommarmorgnarna. Men bakom det löjet fanns knappt någon aning om den sorg, han nu måste känna i sin ensamhet, ty de unga äro starka resenärer och det är ingen smärta i deras afsked. — — —

Det bar till hafs. Folket sprang omkring på

Monas rostiga, skrällande järndäck för att surra och beslå. Eldarna hängde sina grå tröjor i vant och veflingar, sjöarna började dåna mot bogens plåtar, och det var som en begynnande oro i det tunga skrofvet. Men Margot satt där lugn och lät sitt lif glida ut på större vatten. Hon hade ingen tanke på fara, kände blott en lätt, sval rysning, som när man hisnar i en svängande gunga.

Så försvann i det tynande röda ljuset den sista strimman af land i väster. Några lantärnor lågo som nedfallna stjärnor och flöto på linjen mellan luft och vatten. Hvarje sådant ljus var också ett fartyg med sus i tågen. Kanske satt där en annan Margot och såg en liten lampas veke, spunnen af mänskohänder, bära bud öfver den stora, blå hafsvidden. Så växte de riktiga, hvita stjärnorna fram, inte kalla och gnistrande som öfver den torra slätten, utan fuktigt matta och mjuka. Ännu rörde sig ej någon undran öfver dem hos Margot, de voro inga gåtfulla, fjärran världar utan blott små tindrande ljus, som tjänade att lysa den vackra natten. Därför var hon icke liten och förkrossad under dem, utan såg lugnt ut öfver vattnet, som böljade tungt med irrande silfverstrimmor i vågdälderna.

Och plötsligt kom på hennes läppar strofer ur den gamla boken, där hon lärt sig att stafva, och hon mumlade dem tanklöst, med en halfmedveten glädje åt något djupt och stilla i ordets klang: ...Och Guds ande sväfvade öfver vattnet... och Gud gjorde... ett stort ljus som regerade dagen, och ett litet ljus, som regerade natten; och stjärnor... Och Gud såg att det var godt...

Ja, så mumlade Margot och log ut mot natten och anade intet om lifvets djupa oro och hemlöshet, därför att hennes stund ännu ej var kommen.

Först gick färden norrut mot den stupande Karlavagnen och de långa dagarna. Och Margot såg berg blåna högt öfver kusten, men snart försvunno dessa bakom granklädda kullar. I en stor vik, där de ankrade, lågo hundratals röda sågverk, och ångaren började luta under en hög däckslast af skinande gulhvitt trä. Så bar det åter söderut.

Margot hade lärt sin syssla och gladdes både åt den och den tid, hon fick öfrig att se ned i vattnet, som strimmadt af farten gled bort under henne. Och hon lyssnade till de grofkornigt glada

eller klagande sånger, hvarmed sjöfolket fyllde vakternas stora och susande enformighet.

När kvällen kom och det var klart väder och fritt vatten, ropade kaptenen ofta Margot till sig, sen han gått under däck. Och hon kom smygande upp i kojen med håret ännu fuktigt och doftande af hafsvinden. Och de kysstes hårdt.

Men när de blifvit stilla låg Margot och lyssnade till propellern, som arbetade outtröttligt under dem, och till vattnets ständiga smekning mot plåtarna invid hennes hufvud.

Eller också kröp hon upp med en kudde bakom ryggen och knäna under hakan och bad honom berätta något. Och han berättade om sin egen förunderliga tur och om sjömansspratt och vågstycken och om stora stormar ute på hafven. Men mest talte han om dimman, som stiger seg och tät ur det suckande vattnet, och om skeppens plötsliga, hemska möten. Han hade sett de stora passagerarbåtarna på Engelska kanalen svepa fram genom dimnätterna, och han visste, hvad alla visste, att uppe på kommandobryggan stod signalen på half fart, men maskinisterna, som mutats med grofva pengar, höllo fullt och svuro falskt om det gällde. Ofta

gick man tvärs igenom fiskarbåtarna, och inte gaf man sig tid till att stanna och rädda. Det skulle bara skrämma passagerarna och så kunde det bli obehagliga undersökningar. Nej, go on, full speed!... En gång hade han själf som styrman på sin vakt strukit så tätt förbi en stor paketbåt, att han kunde hoppa öfver på dess däck... Ja dimman, den var det värsta, i den var sjömannen blind och hjälplös.

Margot satt och kurade ihop sig och undrade, om de kunde få dimma nu också. Och han svarade att nog kunde det hända.

Hon kröp närmare honom.

— Kan det bli redan i natt?

— Kanske, mot morgonen, men jag tror inte... Du behöfver inte vara rädd, för jag har tur. — Han svängde stort med armen, där de korsade blå ankarna från hundåren skymtade i lampljuset. — Ingen har så'n tur som jag... Go ahead bara... inte blinka... det klarar sig alltid.

— Ja, men det kan hända i alla fall...

— Nog kan det.

— Tänk, om vi skulle gå till bottnen...

Hon var inte det minsta rädd. Hon kände bara den där svala, ljufva rysningen från sin första dag

på hafvet. Och hon gled ned och smekte honom vildt. Ännu med hans läppar mot sina och hans tyngd öfver sig, förnam hon det grafmörka, tysta djupet med sin värld af blinda vidunder långt där nere under ångarens glidande köl, förnam det utan ångest, blott som en ilning i lemmarna, en kroppens aning. Och ända in i sin hetaste domning mumlade hon:

— Tänk om vi skulle sjunka, om, om... om!

*

Så var ett år förrunnet och Margot hade farit vida omkring. Hon hade sett stora blå redder, där alla fartygen lågo vända åt samma håll och halfsofvo öfver sina ankaren i en sol, som hvitglödgade hamnens husrader och skar med hvassa silfverglimtar från vattnet. På bergen ofvanför stodo träd, hvilkas kronor liknade stela blå lågor och mörka, strandade molnflak. Och hon törstade till deras svalkande skugga...

Så hade hon också sett smutsgula, disiga flodmynningar med fiskarflottor, som styrde till hafs,

och längre in svarta, stinkande docklabyrinter, där kolet störtades direkt från de upphissade tågvagnarna ner i ångarnas lastrum...

Nu låg Mona med stäfven vänd hemåt i Engelska kanalen. Det var midt på dagen, och Margot stod på det stora fastskrufvade bordet i aktersalongen och vattnade hängväxterna under skylightet. Då och då trängde ett långt, ängsligt tjut från ånghvisslan ned genom de darrande rutorna, men hon hade hunnit vänja sig vid sådant och fortsatte lugnt med sitt arbete, tills plötsligt propellern stoppade. Det var något isande hemskt i denna tystnad efter långa dagar af rastlöst, bullrande arbete, det var som den stora ångarens hjärta stannat i plötslig skräck. Margot rusade uppför kajuttrappan och fram under bryggan.

En död stillhet fyllde den tjocka, hvitgrå luften. Man såg blott några famnar blankt vatten på sidorna om Mona, som ännu gled framåt med hela sin fart.

Så hördes en mistlur någonstans ute i dimman.

— Hon är rakt föröfver! Dikt styrbord med rodret!

Den lilla förkylda rormaskinen hostade och snörflade inne i korthyttsgången.

Så kom ännu en gång från alla håll ett ohyggligt, hest skrän, som tycktes vara det grå och klibbiga dimvidundrets egen stämma.

Nu skrek flera röster:

— Hon skär in från styrbord! Öfver med rodret, för djäfvulen, dikt babord!

Så såg Margot plötsligt en hög stäf dyka upp med mönjefläckar lysande som stora, röda sår genom dimman. Den växte med en förlamande snabbhet. Hon kunde läsa namnet: »Zilda, Bordeaux», i fastskrufvade mässingsbokstäfver.

Skulle de gå fria. Det blef en tyst, stirrande väntan. Kaptenerna knöto händerna mot hvarandra i vanmäktig vrede. Hade de haft revolvrar, skulle de skjutit.

Nu var den fientliga stäfven ända inpå...

En dof duns, och däcket skakade tungt under fötterna liksom marken vid en jordbäfning. Så hasar Zildas stora, svarta skrof med tusen sträfva, gnisslande ljud af akterut, sliter loggen med sig och bleknar åter bort i dimman med propellern tungt arbetande i back.

Alle man trängas redan vid dävertarna och lossa fallen. Kaptenen rusar fram till läckan, böjer sig

öfver den invikna, splittrade relingen och ser vattnet strömma in. Genom skylightet tränger ett doft brus, en ruta lyftes af trycket. Halfkväfd af utströmmande kolgas, lyssnar han i lastrumsventilens breda järnrör. Det suckar och silar inne bland kolen. Så lyfter han handen. Båtarna glida ned, så det sjunger i blocken, och vattnet står i hvita kaskader om dem. Ångaren håller ännu farten. En båt kommer tvärs, fylls med vatten och sliter däfvertfästena, de andra gå klara. Några af de modigaste karlarna springa trots kamraternas vilda hotelser ner i skanskojerna för att rädda sina pengar. Så stöter man ut, ror ett stycke bort i dimman och väntar att få se Mona gå till bottnen. Men hon rör sig ännu framåt och det är ett styft arbete att hålla båtarna i jämnhöjd med henne. — —

Margot hade icke ett ögonblick känt, att hennes lif var hotadt, det var som alltsammans endast tilldragit sig på hennes ögonhinnor. Nu satt hon nedkrupen mellan tofterna med hakan mot relingskanten och stirrade på Mona.

Aktern sjönk mer och mer. Det kom en skrällande ström af hvit rusånga ur mässingsröret. Så visade hon plötsligt sin röda buk ända långt under

bryggan, och så slogo vågorna ihop öfver henne med yrande skum, som endast anades mot dimmans hvita fond.

Båtarna gungade med plaskande årblad i svallvågens ringar, som hastigt vidgades och dogo bort.

Man rodde tillbaka under höga rop och snart kom det andra fartyget backande och hämtade upp dem. Det hade sina skador öfver vattnet, och ingen fara var mer för handen, men framme på backen stodo fransmännen kring ett utbredt, sotigt segel, under hvilket flera smala blodströmmar runno fram och försvunno i spygattet. Det var en man, som legat i sin koj nere i skansen och dragits fram död mellan plåtflikar och träspillror.

Först när Margot kommit upp i säkerhet på Zildas däck, fick skräcken någon makt med henne. Hon kände den ett ögonblick krypa upp längs ryggen och gripa henne om strupen med långa, kalla fingrar, och hon sjönk skrikande ned på golfvet i däckshytten, dit man ledt henne undan. Men lika hastigt löste sig hennes ångest åter i en brännande, ljuf gråt, och då hon kom ut ur hyttdörren, var hon som om ingenting passerat och såg allt

med samma stora och barnsligt djupa ögon som förut. — —

Man hade tagit kurs på Dunkerque — — —

*

Det är inte godt för sjömän att vara länge på torra landet. Med drickande och spel söka de ersätta hafvets böljgång och eggande härliga osäkerhet. —

Kaptenen hade fått besked från redarna att mönstra af besättningen, men själf måste han stanna och vänta på sjörättens utslag. Och han tog ett hotellrum nere i hamnen och Margot bodde hos honom. Det var långa och enformiga veckor, som nu följde för henne, ty han var sällan att se. Guds långa dagen dref han omkring från krog till krog med styrmän och kaptener. Och öfver whiskyn svor han och domderade om kollisionen och ritade upp alltsammans på bord och diskar och bevisade tusen gånger, att felet inte var hans, för att han själf skulle tro det.

Och på kvällarna for han ut till kasinot vid det lilla Malo, hvars hotellänga och brokiga bad-

skjul skymtade från deras fönster. Han hängde öfver det gröna klädet mellan turister, rödbyxor, kokotter och feta borgarhustrur, och han slängde ut tjugufrancstyckena och stirrade ångestfullt på de små dockhästarna, som löpte ikapp med ödet på ryggen. För hvarje spel han förlorade, var det som croupierens raka strukit med sig ett nytt stycke af hans lefnadsmod. Hvart hade hans tur tagit vägen, hans gamla, goda, förunderliga tur, som alla talat om? Borta var den och ville inte komma tillbaka, fast han försökte dag efter dag. Det var inte längre för pengarnas skull han spelade. Han tyckte att han kämpade en tyst kamp mot något, som hotade att komma in i hans lif. Hade han bara haft en dag med riktigt god tur, skulle han kanske slutat. Men ingen sådan dag ville komma.

Då började han grubbla. Det är inte godt, när sjömän gå omkring på torra landet och grubbla. Tankarna beto sig fast vid sammanstötningen ute i vårdimman, och de ville inte släppa sitt tag. Underliga tankar var det han tänkte och underliga frågor, han gjorde sig. Han stod på kommandobryggan och tyckte sig höra mistlursignalerna rakt föröfver, men ändock ropade det: babord! inom honom. Ja,

högt och tydligt hade det ropat: babord! Hvarför lydde han inte den maningen? Hvarför hade han i stället kommenderat styrbord, fast han kände, att det skulle gå illa? Hvarför hade han inte skiftat rodret i tid? Det var något, som hindrat honom — — — ja, sällsamma saker hade han förnummit och anat där uppe på bryggan i de ögonblicken... Nu kände han allt tydligare, att han bands af en makt, som det inte var lönt att strida emot. Aldrig mer skulle det låta: go ahead, John! all right, John!... Han fruktade som ett barn att trassla in sig vid förhören — — — han såg sig i andanom anklagad för den franska skansgastens död.

En morgon grät han och sköt undan Margot, som ville nalkas honom med en smekning. Hon var honom en dålig trösterska i de dagarna, därför att hon var ung och aldrig hade lidit så som han gjorde. Hennes tårar började väl falla, där hon satt och såg hans, men de voro föga värda, ty hon förstod honom inte. Han kunde ingenting säga till henne, vände sig bara bort och mumlade: — Jag får aldrig någon båt mer... jag får aldrig någon båt...

Och en vacker dag var han försvunnen från alltsammans. Ingen visste hvar han blifvit af.

Kanske tog han simpel hyra för att komma hem, kanske hade han till slut vunnit mycket pengar en natt, men vräkts i dockorna af rånare, som följt honom på hemvägen, kanske hade han själf gått i sjön.

Margot förstod ej att lida djupt, ty hon hade ännu ej mognat till den smärta, som kärleken är. Men hon fick inte längre stanna i det lilla rummet, från hvars fönster hon dock sett fyren och ångarna, som lågo ute i hafsdiset och väntade på floden, och alla de hvita måssvärmarna, som kommo susande genom dockornas mastskog. Där hade hon suttit i loj, solträtt väntan under långa, heta dagar utan tanke på annat, än att hon snart åter skulle se vatten glida bort under sig. Nu kastade man henne på porten med knutna händer och en massa högljudda ord, som hon inte förstod. Hon gick omkring i dockorna och sökte en svensk båt, men fann inte någon. Hon talade till många människor, men de stirrade på henne utan att förstå och ryckte på axlarna.

Länge irrade hon så utan mat, och under nätterna låg hon på några säckar i ett salustånd, där en flicka stod och rostade kastanjer om dagen.

Strumporna klibbade vid hennes fötter och benen voro tunga och döda under henne, när hon reste sig. Men hon förtviflade ej, utan sade till sig själf, att det som var så svårt, kunde inte vara länge. Det var bara en elak dröm, ur hvilken hon snart måste vakna. Hon hade intet mål för sina steg, hennes hopp närdes inte af tanken på något visst, som hon skulle göra, det lefde endast blindt på det friska, röda i hennes blod, liksom stigens blommor spira utan aning om de breda sulor, som skola trampa sönder dem.

Så gick hon på kvällen längs en smal och smutsig gata, där det var lyktor med små lysande nummer öfver portarna. Inifrån husen hördes rop och spel och glidande danssteg. I en port stod en kvinna med två hakor och oformligt bröst. Hon tog Margot i armen och talade mycket, som hon kunde besparat sig. Så förstod hon hur landet låg och nickade för sig själf, det lilla hennes hals förmådde. Men Margot följde med henne förbi en bullrande sal, uppför en trappa och in i ett kök. Där fick hon litet att äta. Sen sköt kvinnan henne öfver tröskeln till ett rum med skär ampel i taket

och en bred säng, som svällde af bolstrar under täckets röda blommor.

Och Margot kröp upp i den med kläderna på och föll ihop i tung slummer.

Nästa dag, när Margot vaknade, var hon ännu matt och tung i lemmarna, och hon låg kvar i sängen ända till kvällen.

Men då kommo flera flickor upp till henne och klädde henne i en genomskinlig, hvit slöja med violetta band och i små röda lädertofflor. Därpå sminkade de hennes ansikte och händer, så att hon blef lik en af dem, och togo henne med sig ned till stora salen.

Men när Margot såg in i den hvirflande blå tobaksröken och fann, att där var sjöfolk och rödbyxor som dansade och drack, blef hon rädd och sprang med deras skratt i öronen tillbaka upp på rummet. Där låg hon nu stel och stirrande i sängen, alldeles som den gången, då hon kastat det tunga kolstycket, ända tills flera unga pojkar kommo uppstormande och gåfvo henne sött, stickande vin och buro henne på sina axlar ditned — — —

En af dem i sammetsjacka och vida byxor satte sig att spela, och de andra dansade och sjöngo.

Men Margot sjönk ned på en stol med hufvudet mot pianot, och hon var helt yr af den starka klangen invid hennes öra, och af sminkdoften från hennes egna kinder och vinet och den hvirflande röken.

Och när han, som spelade, plötsligt for upp och drog henne till sig, blef hon maktlös och tung, och han fick nästan bära henne till bädden — — —

*

Margot var ung och stark, och hon led inte af det lif hon förde, ty världen hade ännu icke väckt någon fruktan och skam hos henne. Synden gjorde henne blott vek och blommande ljuf; hennes hy blef hvitare, hennes händer finare, och alla funno henne vacker och tyckte om henne. Till och med hon som höll huset, och som annars kunde vara grymmare än en slafägare, misskundade sig öfver hennes ungdom och gaf henne moderliga råd och lät endast de unga, friska nalkas hennes bädd. Och flickorna, hvilka ofta grälade och slogs om nipper och parfymflaskor, voro alltid vänliga och ville lära henne att tala som de.

Men bäst tyckte Margot om en irländsk flicka. Hon var liten och mjuk med rödblondt hår, grå ögon och en vacker, sorgsen mun. Hon sade inte mycket, och hon satt ofta ensam och grät i sitt lilla rum, när Margot kom in till henne. Hon snyftade inte högt, grät bara vackert och stilla med händerna i knät. Och Margot grät med, fast hon inte alls var ledsen. Det var bara så ljuft att känna ögonen skymmas och de varma tårarna glida utför kinden.

Men om kvällen, när det var mycket folk i den stora salen och irländskan fått vin, gled hon fram i ljuset från takkronan och stramade åt sin alméslöja med en nål om höfter och knän, så att den smög sig som ett hvitt skimmer öfver hudens varma böljor.

Så lyfte hon sina händer bakom nacken och sjöng något vekt och dröjande, som när en ensam stämma klagar öfver vattnet eller en öde grön slätt. Så började hon småningom röra bröstet, höfterna och magen efter melodien. Det var något outsägligt djuriskt sorgset och lockande i denna rörelse; den var mjuk som en blank hafsdyning och ormande som dess månstrimma, den sög, och drog, och gaf

en kväljande men ändock ljuf yrsel, som när man sjunker i en hiss... Den välte upp hjärtats hela tunga bottensats af grymhet, vällust och medlidande...

Och det blef ett stort, tryckande kvalm i salen, och alla andades tungt med lysande blickar...

— — — —

Så var där också bland flickorna en trådsmal engelska, som ingen just brydde sig om, fast hennes ansikte hade en blek, vissnande skönhet. Det var underligt att se henne stå halfnaken och stirra på de andras dans med händerna hängande som döda vid sidorna.

Hon hade en gång i tiden varit vid varietén och ibland kunde hon gripas af en vild danslust. Då störtade hon fram med ett skrik och började döf för de andras speglosor att sjunga en slipprig engelsk sjömansvisa och smälla med tofflorna i en jigg, som urartade och blef allt vildare. Det var som att se döden dansa. Hon slängde sina långa ben upp mot näsan. De glesa hårtestarna flögo hit och dit, det blef små röda fläckar på kinderna... Till slut stod hon på ett ben och höll det andra tryckt tätt intill örat...

Flickorna skrattade grymt, men hon sjönk hostande ned på en stol och Margot fick springa fram och hålla henne om axlarna och ge henne något att dricka...

Den stackars engelskan lärde Margot att dansa. Hon hade redan förut känt rytmerna som en glad oro i hufvud och lemmar, när det gamla pianot fyllde rummet med sin osynliga värld af vaggande böljslag. Nu blef hon aldrig trött på att ge dem fria. Det jublade inom henne öfver hennes ungdom och mjukhet. Och hon svängde rundt i långa bågar med handen i sidan och ögonen halfslutna, ända tills hon blef yr och drucken och stannade med lyfta händer. — — — Och hon vaggade fram och tillbaka och smekte sina bröst i tårögd kärlek till sig själf...

Så gingo dagarna, och ibland det var som en tät och kvaf dimma svepts omkring Margot, så att hon glömde hur världen var utanför. Men ibland kände hon dock med en skymt af ångest, hur trång och smutsig gatan var, där hon bodde, och då måste hon ner och andas kall luft och se öfver en vid rymd.

Hon gick längst ut på hamnpiren och lutade sig mot räcket, medan blåsten slet i hennes stora hatt och svepte de fladdrande kjolarna kring benen. Hon längtade inte, led inte, hon bara såg på det vandrande gråhvita skummet och hörde vågorna slå mot pålraderna. Vattnet var inte som hemma, där det lekte klargrönt öfver hällar och kullerstenar, utan gulgrått och fullt af uppslammad sand. Och kusten, så långt hon såg åt sidorna, var enformigt låg och jämn.

Men kom så floden, blef det lif mellan de långa pålbryggorna. Alla ångarna, som legat och väntat, gledo nu sakta in, och små gröna bogserare med höga, röda skorstenar foro fram mellan dem och fiskarbåtarna, som kommo länsande för alla sina smutsiga, rödbruna klutar.

Ofta vandrade Margot fram och tillbaka därnere till långt in på kvällen...

Solen sjönk ute i väster och trycktes ihop mot hafvets yttersta blågrå rand, så den låg och vägde som ett stort guldägg färdig att glida ned i det osynliga djupet där bortom. Ofta var ett litet svart segel eller en fjärran ångares master och skorsten midt inne i den gyllne ovalen.

Så tändes fyren, och sen mörkret blifvit blått, såg man dess åtta väldiga ljusradier sopa öfver himlen som sprötena i ett svängande jätteparaply.

Margot jublade till, när strålarna fångade ett segel eller en ensam hvit fågel ute öfver vattnet, och när molnens fjärran simmande töckenvärldar flammade upp och försvunno. — — — Men såg hon länge upp mot fyrhufvudet, gaf den ständiga, långsamt kretsande rörelsen henne känslan af en rymdens högtidliga dans kring sig själf, och hon tyckte att allt sväfvade och vacklade i samma mäktiga svindel och grep efter räcket för att inte falla omkull.

Under hemvägen stannade Margot alltid vid ett hörn af den stora dockbassängen, där marelden glimmade starkt på vattnet. Det var en svart, böljande väf stickad med silfver och öfverhöljd af pärlor och juveler. Kastade hon en sten blef det underliga ljuset så intensivt lefvande, att hon ängslades. Breda silfverringar växte och brusto, hvarje stänk flammade upp som en hvit stjärna, det var en värld i smått af kometer, blåa blixtar och fladdrande ljusa norrsken nere mellan de svarta stenmurarna — — där man på dagen bara såg

smutsigt, gröngult vatten med simmande, ruttna grönsaker och fett sot.

Sådana kvällar gick Margot inte ner till de andra sen hon kommit hem, utan hon låg på sin säng med händerna bakom nacken och ögonen slutna. Och då hörde hon vågtopparna löpa smackande längs den gamla Margots lister och såg raden af prålmar med linorna hängande i festliga bukter mellan sig och bogserarens mörka röksky på drift föröfver — — —

Men sen, när hon vaknade om morgonen i det lilla instängda rummet efter en natt af glidande ljusa och vågsköljda drömmar, kunde hon plötsligt känna de första stygnen af den smärta, som sitter djupast inne och växer hos alla irrande och förströdda väsen och gör dem vägen tung — det är: bitter oro och hemlöshet i den stora brokiga världen, som de förut trott vara deras.

*

Sent på natten kom ett sällskap af festklädda herrar åkande från Malo. Ett virrvarr af ekande röster fyllde några ögonblick grändens dunkel. Så

stormade de in med lyfta armar och ropade högt på champagne. Men Margot blef alldeles kall och stel, när hon hörde kvinnoskratt och såg stora, hvita hattplymer skymta bland dem i dörren. Hon gömde sig frysande i ett hörn bakom de andra flickorna, som stodo där villrådiga i en flock och fingrade sina brokiga band. Och hon stirrade i smyg på de nykomna underliga gästerna och trodde att hennes hjärta skulle stanna, då hon såg deras rika dräkter och öfvermodiga, fria leenden — — —

Bland sällskapet var en liten ful, spindelfet herre med polisonger som liknade afklippta, svarta hakband, skinande blank cylinder och guldkedja i dubbla festoner öfver västen. Han passade inte alls ihop med de andra och behandlades med munter och självsvåldig ringaktning.

När en af flickorna, som blifvit modigare af vinet, kom i närheten af honom, drog han ned mungiporna och höjde afvärjande den hand där han hade de flesta ringarna, medan blickarna försvunno trötta under de halfsänkta ögonlocken. Då ropade man något, som Margot inte förstod, men som alla skrattade åt. Och äfven den fete herrn tryckte hatten i nacken, så att en smal, benad hårtunga sköt

fram på hans hvita skalle, och gnäggade litet hest och missbelåtet.

Så smög han plötsligt ut på golfvet, gjorde några osäkra piruetter och studsade flera gånger upp och ned med benen tvinnande sig om hvarandra som på en fluga.

När någon klappade händerna och skrattade, nickade han energiskt:

— Ja... ja... ja... jag har också varit en artist!

Så gjorde han en stor pose med handen utsträckt, som om han hållit en fältmarskalkstaf.

— Nu skall flickorna dansa!

Margot fann sig framskuffad, och som hon stod där, var hennes stela ängslan plötsligt borta... Hon skulle minsann visa dem, hvad hon kunde. — — — De första pianotakterna bar henne redan i glidande kretsar fram genom salen.

Hennes fötter smekte golfvet. Hon log in i sig själf, som om hon ägt en ljuf hemlighet. Hela hennes vackra, obrutna ungdom låg öppen för alla i midjans veka böjningar och bröstens spädhet, när hon lyfte armarna öfver hufvudet. — — Men så blef dansen vildare, hetare. Det kom trots och

ångest i hennes vridningar. — — Så sänktes ögonlocken, och det var som ansiktet stelnat och dött — men kroppen lefde ännu med tusen lif under slöjans lätta, hvita fladder. — — —

Den lille herrn gestikulerade och pratade högt för sig själf och nickade flera gånger bifall.

— — — Så sjönk Margot flämtande ned på en stol — — —

Men när en af de främmande vackra kvinnorna kom frasande och leende lade sin hand på hennes axel, rusade hon upp igen med ett gällt skrik och försvann på sitt rum. — — —

Mannen med polisongerna kom igen ensam flera kvällar och hade Margot att dansa. Han satt själf och slog pianot med sina små fingrar och vred halsen halft ur led för att kunna följa henne med blicken. — — —

Så satt Margot en skymningstimma vid fönstret till sitt rum och såg skymtar af fyrens svepande ljusstrimmor brinna på ett kyrktorn högt öfver taken. Då hörde hon någon tassa på golfvet bakom sig och hon röck till i plötslig förskräckelse, som när en katt hoppar fram ur mörkret.

Han kom mycket nära och vände och vred på sina tjocka läppar för att göra franskan begriplig för henne. Margot förstod hufvudsaken, att han ville lära henne sjunga och dansa ännu bättre. Och så skulle han låta henne uppträda i vackra, röda sidendräkter för många, många människor, och de skulle jubla och klappa händerna och tycka mycket om henne. — — — Redan följande dag borde de träffas och fara till den stora staden Paris, dit hela världen kom med tjocka sedelbuntar i fickorna, för att se det som var skönt och förunderligt.

Margot tänkte på de främmande vackra kvinnorna och deras sätt att le, och hon svarade ja — — men det var utan någon glädje — hon tyckte hon måste göra det — —

Han lade ett tjockt, hoprulladt flor på bordet och trippade ut. I dörren stannade han och nickade belåtet, lurande.

— — Kom väl ihåg nu — — inte säga något — smyga bort tyst! — — Och så ska vi förtjäna mycket, mycket pengar — — —

Dörren föll ljudlöst igen.

Margot satt i mörkret och mumlade om och om igen, hvad han sagt: — dansa och sjunga i vackra

röda sidendräkter för många människor — — — dansa och sjunga — — — Det var något som ängslade henne. Hon hade velat ligga ensam i en båt och se på molnen och drifva bort från alltsammans, ut på ett stort vatten. — — Och så var han så underlig. Hon hade aldrig sett en sådan människa som han; den första kvällen hade vinet löst hans drag och gjort honom mest bara löjlig. Men nu — — leendet — —blicken — — det var något kallt, klibbande. Hon ryste vid tanken på att han en gång tagit i henne.

Men ändå måste hon fara med honom, måste —

Hon reste sig med en pressande tyngd öfver bröstet och smög in till irländskan.

*

Tåget rusade ut på slätten. En sista blå hafsflik skymdes af gula strandkullar. — — Det skrällde allt tätare vid rälsskiftena. — — Ännu hvilade en ångares roksky långt därborta öfver sandvallarnas våglinje och fyren stod tunn och luftig mot hvita moln — — — Så var den plötsligt borta, i ett

sopande virrvarr af blad och grenar. Med den försvann det sista, som hörde till hafvet.

Hafvet — — det var ungdomen, som Margot for ifrån. Hon hade aldrig varit inåt landet; slättens stora, grågröna vågor ängslade henne som något stelnadt och dödt. Det blef svårt att andas och hon öppnade fönstret. Men då slog tågets kväljande rök henne i ansiktet, och hon stängde det åter och sjönk ned i soffan.

Där halflåg hennes följeslagare med fötterna på den motsatta soffkanten och bläddrade i en liten svart bok. Ibland såg han upp liksom för att värdera henne och skref något i kanten på de fullklottrade sidorna. — — Om hon åtminstone suttit tillsammans med honom i en båt — — där skulle hon kunnat skratta åt honom — — Nu var hon rädd för hans svarta bok och hans fula läppar — — och blickarna — — — det var som glimtar från ett träsk. Äfven hans tystnad pinade henne, fast hon icke kunde förmå sig att säga något. Han var allt det i lifvet, som hon ännu inte visste något om, han var det främmande, det kallt obekanta, framtiden. Ja, framtiden var det hon fruktade i honom;

för första gången hade ett uppbrott vållat henne smärta. — — —

Tågröken svepte bort öfver gräset. Poppelalléerna kretsade förbi. Deras kronor liknade inga, som Margot sett förut. Det var bara några löfruskor, som sutto här och hvar på de höga stammarna. Däremellan tycktes de barslitna af en rasande stormvind. — — —

Tåget följde en flod, där långa, smala prålmar släpades fram af spann på stranden. Den varma blåsten drog blåa, vågräta strimmor af rök ur de sotiga piphufvarna akterut. Där satt en ung kvinna med lifvet uppknäppt och ett spädt barn i armarna — — — Så försvann det långa, gulglimmande vattenbandet bakom en pilhäck — — —

Margot sjönk suckande tillbaka mot dynorna, hennes händer föllo som döda ned i knät.

Det började skymma.

Från höjden af en kulle anades jättestaden med många hvita ljus mot ett mörknande, lilafärgadt töcken.

Så rusade tåget in i ett kaos af svarta, smutsiga fabriksgator och stannade under hallens dånande glashvalf. — —

Droskan rullade utför en stor boulevard. Margot satt böjd och blek längst inne i sitt hörn. Hon gled genom en ny värld, en värld af tramp, buller, myllrande svart oro och tusenfaldigt ljus. Violhvita båglampor hängde högt mellan träden. Gaslyktornas rader tätnade i fjärran till en gyttring af strålande, guldgröna punkter. Restaurangernas speglar öste sina ljuskaskader öfver trottoarernas glittrande smuts och mörka, strida människofloder, på hvilka kvinnornas ljusa plymer vaggades fram som ett lätt skum. Ute på den spolade asfalten irrade reflexer från droskornas och omnibusarnas lyktor. Och automobilernas stora, hvita ögon vidgades som i stel ångest, när de kommo rusande genom trängseln.

Margot stirrade tyst framför sig. För första gången såg hon människorna och anade något om dem. Hon växte därvid, och ju mer hon växte, dess mindre och skyggare blef hon.

De små känna sig inte små. De kunna se det väldigaste med klar blick och ett leende och tro att allt, som böljar in mot dem, är till för att de skola vaggas mjukt och dricka sina ögon mätta. De äro ej en del af allt, som födes och förgår, det är i stället en del af dem, något som är borta,

när de blunda. Därför äro de starka och obekymrade och skrämmas ej af det nya. Margot var inte längre ett barn. Hon var liten, förkrossad. Hon kände plötsligt, hur förfärande många människorna äro. Öfverallt såg hon dem, tusen och åter tusen bleka ansikten under trottoarernas träd, i butikerna, på omnibustaken. Och åt alla gaf hon något af sin egen ångest. Hon anade, att det var samma vind, som rörde allt likt oroliga vågor. Hon själf var bara våg bland vågorna. Hon famlade rådvill i detta, drunknade, blef till intet.

Och med händerna för ögonen som en bländad och bruten sjönk hon snyftande ned mot mannen vid hennes sida.

SOLDATEN MARIA

När Maria var tio år gammal, såg hon en gång på hemvägen från skolan en bild af helvetet. Det var i ett gammalt urblekt exemplar af Familjejournalen, som hängde bland skämttidningar och små böcker med röda och blå omslag i en cigarrbod. Stela klippor kransade en brinnande sjö, i hvilken nakna människokroppar klamrade sig vid hvarandra i ångestkramp och sträckte vädjande armar mot en skymd och obeveklig himmel.

Maria kastade en blick omkring sig och fann gatan tom. Hon stirrade åter på den förskräckliga bilden, den fjättrade henne i fasa. För första gången i sitt lif var hon ensam; det föll henne icke in att skrika eller skynda hem och tala med sin mor. Hon bara såg och såg med ansiktet mot rutan och

sina frusna och darrande små fingrar stödda mot fönsterblecket.

Så kom någon gående. Då blef hon rädd, att hennes hemlighet skulle afslöjas och gick med låtsad likgiltighet några dröjande steg, tills mannen hunnit förbi. Sen vände hon och ställde sig åter att stirra på de nakna, af smärtan förvridna kropparna. — —

När Maria slutligen kom hem, blef hon helt förundrad öfver att allt var sig likt. Hennes föräldrar bodde i en liten mörk portvaktslägenhet, där man kände hela det höga och förmögna huset som en pressande tyngd öfver sig. Fadern hade redan kommit från arbetet, ty det var lördag, och han svor öfver porten och den evigt pinglande klockan, som han alltid brukade göra, när han fått litet i sig. Men modern gick småmuttrande mellan grytan i spiseln och kedjan, med hvilken den tunga järnregeln drogs ifrån, när någon skulle upp i huset.

Marias bror var äldre än hon och hade jämt munnen full af gatans och bakgårdarnas slang. Nu skrattade han och retades med henne som vanligt. Men hon svarade inte utan kröp undan i det mörkaste hörnet af rummet. Där satt hon tyst och stel, medan de andra gingo till bords. Hon stirrade på

dem som på främmande, förlorade varelser. De visste inte, de visste inte! — — —

Denna händelse blef till något stort och mörkt i Marias lif. Helvetet i den gamla Familjejournalen växte och växte inom henne. Hon var hård och sluten och bar på en ständig, pinande fruktan, som strypte all hennes glädje. Hon kände ofta i hemlighet en stor ömkan med kamraterna, som lekte och kifvades och hade roligt, ty hur skulle det en gång gå för dem. Men hon kunde inte förmå sig säga något för att dra dem från deras fördärf, fast samvetet anklagade henne. Detta blef hennes tysta kamp, hennes smärtsamma sträfvan; hon gjorde allt för att öfvervinna sin skygga slutenhet, men utan att lyckas.

Åren gingo och hon började växa upp.

I hemmet var ingen troende och hon måste dölja och förställa sig för att inte bli hånad och utskrattad. Hvarje söndag smög hon sig i kyrkan. Hon kände till alla stadens präster och tyckte bäst om de stränga, mörka. De andra misstrodde hon, det var som om de af feg omtanke velat undanhålla henne en del af sanningen. Och sanningen var den, att all synd straffas utan miskund. Om någon

gång solen och människorna förjagade hennes fruktan, våndades hon efter den, ty det var en brottslig svaghet att glömma. Ständigt skulle hon ha det förfärliga inför sina ögon för att inte lockas af synden.

I kyrkan brukade hon krypa ihop på bänken alldeles under predikstolen. Och som hon satt där och stirrade på änglahufvudenas blänkande förgyllning, kunde hon bli alldeles stel och glömma att prästen talade. Hon tänkte på den stund, då Gud skulle skilja de onda från de goda, och småningom blefvo hennes tankar till syn. Gud satt på en stor hvit stol och såg ut som en gammal hvitskäggig och mycket sträng lärare i skolan, fast han var väldigare och hade en klar glans omkring sig. Hon stod bland dem, som väntade sin dom och hon såg helvetet på den ena sidan, med hvita kroppar, som skymtade genom ett rödt töcken, men himlen kunde hon bara ana som något ljust, blått. Framför henne i raden var hennes far och brodern. De stöttes bort i vrede och hon kände inte en gnista medlidande med dem. Så var turen hos henne. Hon nalkades skälfvande, i yrsel, utan tyngd. Gud höjde sin hand, men innan hon kunde se om det var med

hot eller välsignelse, brast synen och hon vaknade i kall, grå ångest. — —

Sina bästa stunder hade Maria, när alla voro ute, och hon fick stanna hemma och sköta porten. Då drog hon fram ur sina gömmor den nötta skolbibeln och satte sig vid gluggen med portkedjan i handen, så att hon slapp stiga upp, när det ringde. Värre var det på kvällen, ty hon fick inte bränna ljus bara för sin egen räkning, men då fann hon på ett fromt bedrägeri, genom att tända ljuset i det inre rummet, som inte vette åt gatan, och spänna ett långt snöre från ringen i portkedjan. Så fort hon hörde moderns nyckel i låset, släckte hon ljuset och skyndade ut som om ingenting händt.

Men en kväll öfverraskade brodern henne. Han var redan fullvuxen och hade börjat gå i arbete. Nu kom han trött och upphetsad från ett möte och fann henne med bibeln i knät framför brasan i det lilla rummet, där de alla sofvo. Han ryckte boken ifrån henne och slängde in den i lågorna.

— Är du min syster, du?... Hur fan kan du läsa sån't? — —

Hon reste sig nästan kväfd af fasa för denna ohyggliga synd och pekade in i elden.

— Du får straffet, hör du, du får straffet!

Han studsade inför hennes blekhet och hatet i hennes ögon och stirrade in bland lågorna. De glödande bladen vredos hit och dit och rullade sig liksom i bittra kval, ur de tjocka svarta pärmarna steg en röksky, innan de sakta böjde sig och sjönko ihop i lågan. Han kände en lätt rysning. — — Så ville han släta öfver och gick fram för att lägga sin hand på hennes axel.

— Seså, Maria, jag skall köpa dig en annan...

Men hon svarade ingenting, drog sig endast undan hans beröring.

Från den stunden talade hon aldrig till honom, fast de åto och sofvo i samma rum.

Så fort Maria kunde, flyttade hon hemifrån. Hon lefde på att sy hattar och bodde i en liten vindsskrubb längst ut vid en af de fattiga gränderna mellan järnvägen och Klara sjö. Från sitt fönster kunde hon se de tunga kolpråmarna ligga och sofva vid kajer och bryggor nere i kanalens grågröna och oljeskimrande vatten. Rundt omkring voro fabriker och verkstäder, och så fort hon öpp-

nade en dörr eller ruta, svepte sotet in och lade sig tjockt på golf och stolar.

Då hon slutat sitt arbete för dagen, skyndade hon hem, och utsträckt på den hårda bädden läste hon vid ljusskenet från kommoden några kapitel ur bibeln. Nu, när hon var ensam och ostörd, kunde det hända att gudsgemenskapen fyllde henne med ett vildt jubel, och den lilla kammarens väggar inneslöto en plötsligt uppflammande värld af heta och sällsamma aningar. Och ofta voro hennes nätter drömfyllda och kvafva som af en tung, ljuf doft. Då såg hon Kristus naken och blödande på korset. Och hon kysste hans fötter.

Af allt detta mildrades Marias hårdhet. Hon rannsakade inte mer så skarpt, hon glömde stundom lagen för det ljufva budskapet. Och på samma gång blef hennes Gud mildare. Men han var dock ännu stor och fruktansvärd.

En söndagskväll togo några kamrater henne med sig till frälsningsarmén. När sångerna och talen voro slut, kom en uniformsklädd kvinna fram och lutade sig öfver henne och sökte hennes hand. Hon var ung och ganska vacker, och hon sade med samma ton, som om hon bjudit Maria hem på kaffe

med dopp: — Kom till Jesus, snälla ni, kom till Jesus!

Maria satt orörlig och såg rätt framför sig. Hon visste bättre; all denna sång och detta buller var synd och styggelse. Deras glada förtröstan fann hon enfaldig, och de talade så förtroligt med Gud, som om han varit deras bror. Nej, hon visste bättre, stor och straffande var han, mycket större än de anade.

Hon reste sig och gick.

Men hur det var, så kom hon ännu en gång på ett frälsningsmöte ute i en liten kårlokal vid en af de yttersta kungsholmsgatorna.

Det var denna kväll en förut okänd värme och ödmjuk förlåtelse inom henne. Den barbariska musiken var skön för hennes stackars öron. Alla de bleka ansiktena, alla de hjälplöst anropande och segervisst jublande orden och åtbörderna hos dem, som sutto på den stigande estraden bakom räckets blodröda domestik och hängande, smutsiga fanor, började lefva inom henne.

Det sjöngs en sång om paradiset:

Gyllne stad med pärleportar — — —

Så reste sig en kvinnlig kapten och talade i dämpad ton med händerna mot räcket och det magra ansiktet uppåtvändt och nästan hvitt mot hattens svarta och nedsvängda brätten. Hennes tal var till dem, som ännu ej blifvit frälsta, det var hotande, lockande, smekande, och orden gledo i en jämn och oafbruten ström från hennes tunna läppar.

Maria lyssnade gillande men utan större sinnesrörelse, tills kaptenen vände sig mot en man, som satt alldeles i närheten af henne, och uppmanade honom, ensajn Johannesson, att tala vidare för de tvekande själarna. Han reste sig långsamt. Han hade en stark mun och stora, tafatta, valkiga händer, som tycktes längta efter ett mäktigt och vägande verktyg, när han rörde dem. Han talade tungt och med en röst, som kom långt nedifrån bröstet, och han riktade flera gånger sina ögon på Maria. De voro mörka och obevekliga; hon ville se bort men kunde inte, hon fångades och förintades af dem. Hans vilja trängde ända ned i djupet af hennes varelse, och hon darrade i lycklig och ångestfull självuppgifvelse.

Och när han tystnade, reste hon sig och lät en störtsjö af heta och förvirrade ord gå öfver sina

läppar. Hon blottade för första gången sitt lif, både den långa, tigande fruktan och den begynnande befrielsen. Och hon prisade frälsningen och nåden, som var likt ett regn af manna omkring henne; ända tills känslans öfvermått kväfde hennes stämma, och hon högljudt snyftande sjönk ihop med ansiktet i sina händer.

Så gick hon in i frälsningsarmén... Hennes öron blefvo förtrogna med de bullrande mässingsinstrumenten och de surrande gitarrerna, och hon berusade sig midt i mötenas trängsel med Kristi smärta och Guds nåd, som med ett rödt och ett hvitt vin.

Hon förändrades mycket. Hon blef vekare och litet lyckligare, och den grymma branden falnade ned hos henne.

Så såg hon vid en följd af möten kapten O. Rick, en gästande svensk-amerikan, som var mycket populär.

Det var en kväll i det stora templet. Trummorna och hornen fyllde den i ohyggliga skära och ljusgröna färger målade salen ända ut i dess yttersta vrår. På väggbänkarna sorlade pojkar och gardister, som kommit för att träffa sina flickor. En gammal

frusen tiggare fingrade sin slitna hatt längst nere vid dörren.

Så reste sig kapten Rick och sjöng en spansk frälsningssång, ackompagnerande sig själf på ett litet blått, åttkantigt handklavér af det slag, som clownerna bruka. Maria satt alldeles bredvid honom uppe på estraden. Hon drömde så mycket till de främmande orden. Hon såg på honom från sidan — Gud hade gifvit honom en lång smärt kropp och svart hår. Och hans händer voro icke en arbetares.

När han tystnat höjdes en allmän sång:

En liten stund med Jesus
o hur den jämnar allt — — —

Men Maria sjöng icke med, hon sökte och följde hans röst, som stundom klar och med en litet främmande klang ledde kören omkring henne.

Så var kapten Rick åter uppe och talade med stark engelsk brytning. Han hade haft en härlig kamp till Guds ära på många platser både i Nord- och Sydamerika, i städerna och bland farmare och outriders. Han berättade om en jordstöt, som han varit med om i Brasilien. Det var i en liten stad, där man hade en förfärlig jordbäfning, som inträffat

för tio år sedan, i friskt minne. Midt på dagen började husen plötsligt skaka och fönsterrutorna brusto. Alla människor rusade ut och hela gatan uppefter föllo de på knä och sträckte sina händer i bön till Gud, att han skulle förskona dem. Dagen var blå och solig, barnen slutade skrika, allt blef tystnad och bön. Och han kände, hur Gud gick längs gatan, och jorden blef stilla och skonade dem.

Maria lyssnade till hälften på hans ord. Hon förirrade sig med honom i en skog af mörka, tropiska jätteträd. Kronorna hvälfde sig öfver dem som skeppen i en mäktig kyrka. Helgelsens ljufhet strömmade genom hennes lemmar. Och allt kom till henne genom honom, han var ett underbart Guds redskap. Men det blef trängre mellan stammarna. Han snuddade stundom vid henne. Det steg ett outsägligt hett kvalm i hennes bröst och hon trodde, att hon skulle dö.

När han slutat sitt tal föll hon på knä och utropade:

— Tack, Jesus, för i kväll, tack för att vi fått höra kapten Rick! Du hör oss, Jesus, du ser oss! Våra hjärtan äro brinnande och darra. Jesus, Jesus, jag känner din kyss!

Hennes lemmar skälfde som i frossa. Hon strök, utan att veta det, sin hand mot kaptenens, där den hvilade på det bruna räcket framför dem...

En fnissning bortifrån salen dränktes af musiken, och så gick mötet vidare. Anden var mäktigt på färde och fyra själar räddades den kvällen.

På hemvägen gjorde kapten Rick sällskap med henne ett stycke och berättade om sina resor. Hon gick och lyssnade som till en uppenbarelse och förmådde själf inte säga ett ord. Innan de skildes, sade han henne som i förbigående sin adress.

En morgon någon tid senare gick Maria omkring i ett rus af skälfvande och varma drömmar, tills hon stannade i plötslig ångest. Hon stod utanför det lilla hotell i Klara, där kapten Rick bodde. Hon visste inte hur hon kommit dit, hvarför hon kommit dit, hon bara var där. Med sviktande knän gick hon uppför de smala trapporna — det var oändligt svårt, men hon kunde inte annat. Så var hon utanför hans dörr. — — Det kom någon i trappan. — — Hon skälfde till, som om hon stått naken på farstugolfvets kalla stenplattor, knackade tyst och gled in med rörelsen hos en, som är förföljd och

söker sin tillflykt. Så stannade hon med handen på en stolskarm och utan att våga slå upp ögonen.

— Det är bara jag — — ni är väl förvånad — —

Han var inte särdeles förvånad. Han tog leende hennes hand och bad henne välkommen.

Hon sökte förklara: — Jag ville bara tala litet om... om sista kvällen i templet... Den var så härlig... åtta vid botbänken och...

Han nickade och skyndade att slå igen en stor öppen koffert, som stod i ett hörn af rummet. På väggen ofvanför hängde en gitarr, en luta och ett par nypressade byxor.

Maria gled fram till fönstret, som vette åt en asfaltgård, fullritad med kritcirklar efter barnens hopplekar och försedd med den sedvanliga längan af gråa spjäldörrar. Hon måste säga något.

— Är det ett godt rum att bedja i?

Han svarade ingenting, men hon hörde hans steg smygande bakom sig. Plötsligt grep han henne bakifrån med sina båda händer tryckta mot hennes bröst och läpparna snuddande vid hennes kind. Det var alldeles tyst, en ljuf maktlöshet strömmade från barmen och utåt genom lemmarna, och hon blef tyngre i hans händer.

Så lät han en smekning förirra sig.

En vild ångest skar genom henne och hon nästan skrek: — Gör mig inte olycklig, i Jesu namn, gör mig inte ondt!

Men han hviskade en ström af heta och förrädiska ord i hennes öra. Från första början hade han känt en oförklarlig dragning till henne. Hennes ord hade alltid hugsvalat honom som ingen annans, han trodde att äfven hon funnit tröst i hans. Han förstod, att hon var mer välsignad än de andra, därför att hon var täckeligare och hade haft mer att öfvervinna. Nu bad han henne känna efter i hufvud, hjärta och alla lemmar, riktigt känna efter, om det inte var Guds vilja, att de skulle vara nära hvarandra. Han var ofta huld mot dem, som tagit frälsningen, och han lät dem i detta lifvet ana den ljuflighet, som senare skulle i rikare mått beskäras dem. Kände hon inte hur Guds välsignelse strömmade genom hennes ådror? — — —

Maria slöt ögonen vid hans kyssar och klagade stilla och öfvergifvet.

Men när han drog henne med sig till bädden, blef hon helt kvinna och tog hans kraft dödstyst, fast hennes läppar stundom kröktes af smärta. — —

När allt blifvit stilla, kom något, som både var trötthet och oändlig lättnad, öfver henne. Och hon glömde hvem mannen var, som låg vid hennes sida, och hviskade syndiga och förvirrade ord, hvilka kommo honom att rysa.

Ett litet väckarur på nattduksbordet vid deras hufvud knäppte sakta bort minuterna, från pressarna i tryckeriet bredvid hördes ett svagt, entonigt mullrande, och allt därinne var i en jämn och lätt darrning som i hytten på en stor ångbåt, när hafvet är blankt. Maria låg orörlig med händerna i kors öfver bröstet och ögonen slutna. Hon tyckte det var något stort, hvitt, böljande omkring henne, något som dimma öfver ett vatten, ur hvilket så småningom färger och konturer af en strålande fjärran stad växte fram. Och hon mumlade den gamla sången om paradiset, som hon sjungit så många gånger:

Gyllne stad med pärleportar — — —

En vagn skramlade förbi ute på gatan, och han reste sig och bad henne gå — det kunde komma någon och söka honom.

Hon knäppte lifvet och slätade sin kjol utan

ett ord. Så gled hon ut med en stum nickning som en sömngångerska.

Hon gick omkring på gatorna, tills hon blef mycket trött... Hon stod utanför sin port. Skulle hon gå upp och hvila sig? Nej, hon tordes inte; hon var rädd för sitt rum, det hade blifvit så främmande för henne. Hvart skulle hon ta vägen? Hon kom att tänka på sin mor, som hon inte sett på länge. Hon fick en alldeles ny känsla för den gamla. Ja, henne skulle hon gå till. Så vacklade hon vidare utåt Kungsholmen.

Modern tog emot henne, som om hon varit borta några timmar.

— Goddag, Maria!... jag måste stå i spiseln ett tag... Sätt dig så länge...

Maria satte sig i det lilla, mörka rummet, där hon växt upp och där de alla brukat sofva. Hon tyckte, att det hade blifvit ännu mindre och mörkare, sedan hon såg det sist. Men det var bra så, hon kunde mycket godt sitta där tyst och vänta, medan modern gjorde sitt i köket. Så kom den gamla in och satte sig bredvid henne på sängkanten, och Maria lutade hufvudet mot hennes skuldra och grät som ett trött barn. — — —

Men hon gick, innan fadern och brodern kommo hem, hon hade en dunkel fruktan för att möta dem.

Några dagar senare, när Maria ringde på hos kapten O. Rick, kom en städerska utfarande från rummet bredvid och upplyste henne, att kaptenen rest tidigt på morgonen... En plötslig kyla genomfor henne. Hon frågade ingenting, gick bara tyst sin väg. Hon frös så att hon skakade i den kalla vårblåsten. — — —

När hon kommit upp på sitt rum, ville hon göra upp eld och tog fram litet ved, men då hon skulle lägga in den, förmådde hon ingenting mer, utan sjönk ned i sängen. På bordet vid hennes sida låg en sångbok och några hattstommar — — en råtta knaprade ute i vindsgången. Hon stirrade rakt framför sig och väntade — — väntade på att känna smärta, något som skulle skära genom henne likt ett tveeggadt svärd. Men det kom inte. — — —

Ett tag for hon upp — skulle hon gå och höra efter en gång till — — kanske var det ett misstag! Men hon kände, att hon aldrig skulle ha mod att ännu en gång gå uppför hotellets trappor, aldrig i

lefvande lifvet. — — Dessutom, hon måste väl från början ha tänkt sig, att han skulle resa, han var ju bara här på besök. Hur hade hon kunnat handla som hon gjorde?... Hon förstod inte, hon var tom, kall, förintad.

Efter några timmar gjorde Maria ett försök att arbeta litet, men det var omöjligt. Hvad tjänade det till att arbeta? För att få bröd och lefva? Orkade hon lefva längre? Hon sökte intala sig, att man inte arbetar för egen räkning utan äfven för andra... I fönstret låg en färdig hatt; den hade en stor brandgul fjäder och var kanske ämnad till skylt åt någon som sålde sig... Nu, när drömmen svikit Maria, såg hon med bitter klarhet hur arm och fåfänglig hennes gärning varit, hon hade suttit hela sitt lif i det lilla hålet till kammare och sytt prydnader åt de smutsiga och åt de hjärtlösa rika...

Och det andra, gitarrerna, sångerna och de heta och vädjande orden, skulle hon ha någon kärlek kvar för allt detta? Hon visste inte. Hennes Gud hade blifvit så kall och fjärran. Hon såg och kände honom inte mer, han var inte mer omkring henne som en doft och en strålande värme. Det

var grå ensamhet, kall och unken källarluft inom henne.

Och så började ur allt detta den förfärliga saknaden efter den älskade mannen att växa som en långsam förlamning i hennes lemmar och hennes hjärna.

Några dagar hade gått. Det var framemot natten och Maria låg påklädd i sin säng. Hon hade för första gången varit ute ett tag på gatorna, och hatten med den brandgula fjädern hade hon haft på sig. En man hade länge följt efter henne och tilltalat henne, när hon kom in på en skummare gata. — Ni ser så blek ut, hade han sagt, kom med mig hem och drick ett glas vin! Hon hade tagit hans arm utan ett ord, och det hade tyckts henne som en lättnad att ett ögonblick gå stödd mot en mänsklig varelse. Men vid hans port hade hon fått en isande och skräckfull aning om sitt framtida öde. Och hon hade stammat ett plötsligt farväl och släpat sig hem i förtviflan.

Nu låg hon där darrande af feber och utmattning, ty hon hade på flera dagar endast ätit några hårda brödkanter.

Ljuset brann ned, och det kom ett slags orolig dvala öfver henne. Hon började vrida sig i het och vanmäktig trängtan efter en man. Orena och förvirrade bilder trängdes i hennes feberdröm, och hon tryckte sina bröst och klagade med tungan klibbande vid gommen och läpparna torra och heta. Hon anade ett myller af nakna, förvridna kroppar. De samlades och tätnade; det var i en brinnande sjö, kring hvilken höga, stela klippor hastigt växte upp under en tung, röd himmel. Hon såg bilden i den gamla Familjejournalen, fast allt var större och förfärligare, ty det hade färg och lif, det skiftade och rörde sig. En af gestalterna gled fram ur de andra och nalkades henne. Det var den älskade; hans ansikte var ohyggligt förvridet, men hans kropp var skön. Han tog henne i sina armar, krossade henne...

En outhärdlig hetta strömmade genom Marias hufvud och lemmar, hon störtade upp, nedför trappan och ut på gatan. Men den stilla, halfdisiga nattluften gaf henne ingen svalka... Då fick hon se reflexen af en lykta borta i kanalen. Vatten, vatten!... en föreställning om något svalt, ljuft, outsägligt lindrande smög sig öfver henne, och hon

sprang mellan strandens pålar och stenar, öfver landgången till en klappbrygga och rakt ut i ljusbilden, som glimmade där ute, orörlig och matt af flytande sot och kolstybb.

Det iskalla vattnet väckte henne ur feberyran, och hon gjorde ett krampaktigt försök att nå bryggan, där några våta stänk lyste efter hennes språng. Men kjolarna bundo hennes fötter och det våta håret hängde sig för ögonen, så att hon förblindades. Ett ögonblick kämpade hennes bröst ännu mot det kväfvande vattnet, och hon lyckades höja ett svagt skrik, men så förlamades hon af sin ångest, och djupet drog henne snabbt och obönhörligt till sig...

Ljuset på kanalens vatten förde några sekunder ett oroligt lif. Det växte och brast i vida ringar mot strandens pålar, det ormade sig i strimmor, som plötsligt afklipptes, blefvo två, försvunno och kommo tillbaka strax invid.

Men så blef småningom allt stilla, och den ensamma, bleka lyktan glimmade åter därnere bland flytande sot och kolstybb.

EN ÖFVERFLÖDIG

I.

Marta hade nyss gått, och Vilhelm led af den tystnad hennes skratt lämnat efter sig i de tomma rummen. Han drog Gusten med sig ut, och de vandrade länge fram och tillbaka på de hårdfrusna sandgångarna kring villan. Kvällen kom just smygande öfver det lilla samhället, där det låg i en båge längs sin frusna mälarvik; några stjärnor brunno redan hvita i lindarna vid gårdsgrinden, och öfver den osynliga staden i väster vidgade sig en stor krets af blekt och sakta förklingande ljus.

Gusten gick och harmade sig öfver det, som nyss passerat inne — — Vilhelm hade spelat, sjungit och pratat muntert hit och dit, och Marta hade lyssnat och skrattat. Han, Gusten, hade också försökt vara med, men när han hörde sitt eget skratt,

tyckte han, att det kom från en främmande och tarflig varelse. Och när han sade något, svarade Marta med blickarna på Vilhelm. — — —

Ett tag hade de försvunnit i rummet bredvid. Och han hade glidit fram till ett fönster och trummat på rutan och sökt inbilla sig, att han intresserade sig för något särskildt därute i det svartblå mörkret mellan lindarna. Så hade han gått efter dem så bullrande som möjligt och börjat med hög röst i dörren: — Hör du, Vilhelm — — —! Och Vilhelm hade farit upp från stolen litet röd och besvärad.

Strax efter hade Marta sagt adjö och gått hem till sig.

Mest harmades Gusten dock på sig själf, därför att han inte för längesen dragit sig tillbaka, han hade ju varit öfverflödig hela kvällen. Öfverflödig — — öfverflödig — — han gick och tuggade på ordet utan att riktigt kunna svälja det.

Han såg förstulet på Vilhelm, som stod lång och smärt bredvid honom i det sparsamma, gula lampljuset från springan mellan verandagardinerna. Och han måste säga sig själf, att den andres drag voro öppnare och mjukare, att det fanns något i hans leende, som vann och smekte och som alla

måste tycka om. Detta fyllde honom med en obestämd ängslan.

De långa vinterkvällarnas ensamhet hade knutit dem tillsamman. Det hade blifvit honom ett starkt och tvingande behof att höra Vilhelms ekande hälsning uppe från det stora, svala tornrummet, när han kom i trappan om kvällarna, att känna hans armbåge mot sin vid de långa vandringarna ute på isen. De brukade gå ända utåt ångbåtsrännan, som liknade ett svart, sönderrifvet sidenband, där den buktade fram öfver det hvita isfältet med krossis och simmande flak. Stadskajernas lyktrader glimmade genom den köldklara luften, himlen var ofta isgrön och gnistrande af stjärnor öfver dem... Han gick alltid frusen och hopkrupen bredvid Vilhelm, som bar hufvudet högt och talade om framtiden. Det var som om den blott varit till för hans räkning, Gusten hann aldrig få något med af den...

Midt i allt detta hade nu Marta slagit ned. Hon kom direkt från den blekingska bokskogen och sandåsarna nedåt hafvet och flyttade in i grannvillan tillsammans med sin gamle far, jägmästaren. Man hade strax blifvit bekanta. Gustens första tanke, när han såg henne, var att hon borde bära stora

halfmånformiga örhängen, som de sydländska kvinnorna bruka, ty hon hade mörkt hår och fasta drag. Ja, hon var rätt vacker med sin stora, låga hårknut och sina muntert oförsiktiga, bruna ögon. Det var väl mest de slängande, halfkorta flickkjolarnas skuld, att Gusten hade låtit en tid gå, utan att syssla mycket med henne. Det var tills han märkte, att Vilhelm sökte hennes sällskap, då hade han gjort det också, men förstulet och skamfullt...

De båda stannade småningom vid uppgången till det rum, som Gusten hyrde af Vilhelms föräldrar.

— Stig in med och prata litet! — Gusten bad i sin bevekligaste ton.

Men Vilhelm var som om han inte hört uppmaningen, han stirrade bara tyst in mellan de svarta fruktträden på granngårdens gräsplan, där en hvitkalkad vägg med vildvinsrefvor lyste matt i stadsljuset.

Då kände Gusten ondskan röra sig tungt inom honom, och han nästan skrek:

— Ser du inte att det är släckt i hennes fönster sen en lång stund? — — Så tillade han tystare med blicken i mörkret: — Jag förstår inte, hur hon

kan betyda så mycket för dig — — — hennes ansikte är själlöst... ja... själlöst i all sin blomning — — — och så bullrande och tanklöst hennes skratt är... det riktigt skär i en.

Vilhelm for upp som en vaknande.

— Hvad menar du?

— Hvad jag menar... för tusan, jag menar att man måste hålla litet på sitt oberoende... inte springa i armarna på den första bästa... Hon är ju ett barn ännu — — —

Den andre skrattade plötsligt muntert, medlidsamt.

— Jaså, på det viset... Tack för omtanken, du... Det finns då inte ett grand förlåtelse hos dig, du är som en infrusen groda... Godnatt!

Vilhelm tog hans hand och skakade den kraftigt till farväl, men Gusten kände det som ett våld och gick in i sitt mörka rum ensam och förbittrad.

Där satt han länge vid fönstret med hufvudet i sina händer, och han blef småningom litet lugnare. Han tänkte på Marta och Vilhelm, mest på Vilhelm. Det var som en uppgörelse med honom själf. Han måste frigöra sig! Hvad var det egentligen han drogs

till hos den andre? Det var ofta löjliga saker Vilhelm berättade om sig själf... sådant som andra upplefvat för länge sedan. Inte såg han långt, inte visste han hvad lifvet var. — — — Men ändå... det var något särskildt med honom... Ofta när Gusten satt vid sitt arbete inne i staden med bröstet mot de kalla stenplattorna och ögonen trötta af att stirra på bilden, som skulle kopieras, kunde han plötsligt erinra sig en gest, en min, ett tonfall, några stråkdrag af en melodi, som Vilhelm spelat, och strax blef bakgården utanför de smutsiga rutorna mindre mörk och trång, och rummet bakom pressade inte längre med samma dunkla ångest som förut. Jo, Vilhelm hade några hemliga strängar, och på dem lefde hans melodi. Gusten kände sig ofta blott som en tom resonansbotten för hans stämningar. — — —

Det var dock en trött vällust i detta... att gå upp i ett starkare väsen, inte tänka på sig själf, utan invaggas i likgiltig trygghet vid den andres godmodiga och litet bullersamma skämt. Ja, trygghet, det var just hvad han annars saknade. Hvart han gick, förföljdes han af sina ängslande drömmar. Det var bara Vilhelm, som kunde hjälpa honom,

det kände han nu, fast han föraktade sig själf därför och anade, hur sjuk och toppklufven hans vilja var.

*

Gusten gick upp till Vilhelm, som han brukade om aftnarna, när han kom ut från sitt arbete i staden. Han gick ända fram till skrifbordet utan att den andre vände sig om.

— Ska vi inte gå ut och gå ett slag? Luften är mjuk och grå mellan snön och lindarna... seså, kom nu!...

Vilhelm såg på klockan.

— Nej, du får förlåta mig, jag har absolut inte tid, jag har blifvit tvungen att ta med mig skrifgöra hit ut.

— Å, en halftimme bara... jag måste höra dig tala litet... det är så tyst.

— Nej, jag kan inte!

Vilhelms röst lät kall och främmande.

Och Gusten gick sakta in till sig igen.

En stund därefter, när han satt i sitt fönster, fick han se Vilhelm och Marta gå förbi på vägen.

De brydde sig inte ens om att se upp till hans rum, om han märkte dem...

Då for Gusten åter in till staden.

Himlen var mulet svartgrå öfver de nytända lyktorna, och en fuktig kyla tärde på hans bröst. Den gamla, förkrossande känslan af att vara en misslyckad och utstött smög sig åter öfver honom, utan att han lyckades känna något vemodsfullt och försonande självmedlidande. Kall och grym stod den vissheten för honom, att han inte existerade för alla dessa säkra och eleganta människor, som gledo förbi honom med högburet hufvud. De hade alltid sitt mål klart för sig, de gingo rakt på och stannade aldrig trötta i gathörnen för att spörja sig själfva, hvad de skulle ta sig till, hur de skulle köpa några timmars glömska.

Om han bara mötte någon bekant, om han åtminstone hade en hund, som kom, när han lockade.

Gusten blef alltmer förmörkad och kände, att musik var det enda, som kunde hjälpa honom för några timmar. Ja, musiken... den var det enda han älskade med en kärlek utan tvifvel och baktankar... den var för honom ett högt mysterium, ty han kände intet af dess teori, kunde själf inte

spela något instrument, förstod bara att ödmjukt njuta, hvad han hörde. Han tänkte mycket på detta, medan han sakta dref nedåt Strömmen till — det var väl så, att just hans egen svaghet och mörka hopplöshet gjorde tonerna lefvande inom honom, liksom alla ljud ju höras klarast i dunklet.

På operan gafs Tannhäuser.

Han fick en biljett uppe i oxögat. Där satt han nu länge i det lilla mörka rummet under prosceniets guldmålade tak och stirrade på den tunga, öfverrika takkronans opalklasar och på radernas röda sammet, som började strös med ljusa kvinnodräkter. Han väntade nästan i ångest, att dörren bakom honom skulle öppna sig för några åskådare. — — — Nej, han fick visst vara i fred, trots att det var lördag... man var rädd för platserna därinne, därför att man ingenting såg...

Spridda tonstänk af stämmande fioler nådde honom från djupet. Så dog plötsligt det elektriska ljuset. Sammeten svartnade, förgyllningen falnade bort, salongen blef större, hemlighetsfullare och radfondens djupa led af lyfta, väntande ansikten lyste blekt i rampskimret, som de lefvande själarnas ljuslågor hos Döden i sagan... Han lade sig längst

in på stolarna och väntade med slutna ögon den svällande, mäktiga tonvågen, som skulle lyfta honom högt öfver hans stackars förtviflan. — — — Den kom. — — — Och ibland var det som om han vaggats upp i ljuset på en bred solgatas böljande silfver. — — — Och ibland var det som om den stora tonfyllda salongen varit en jättekittel, där allt mänskligt kokade och sjöd, och han låg vid dess rand och bedöfvade sig med den stigande ångan. —

— — — —

När Gusten feberhet och med värkande bröst vacklade ut från teatern, mötte han en gammal skolkamrat, som han alltid brukade stanna och prata med, därför att deras öden erbjödo en viss likhet. Gusten hade velat bli målare, men slutligen hamnat på den stora litografiska anstalten, och den andre hade en tid varit teaterelev, men stod nu på ett apotek. Vid deras glesa möten hade de en viss bitter tillfredsställelse i att berätta hvarandra allt vämjeligt de sett under mellantiden för att sedan tvåstämmigt höja en klagosång. Apotekaren, som genom sitt yrke hade en fond af mera materiella bevis på lifvets förfall, brukade ta upp spåret.

Nu började han i teaterhörnet, småtrampande

och med hakan nedgräfd i kragsnibbarna för den iskalla blåstens skull:

— Kan du tänka dig, i dag kom det in en fet och skallig herre, som sträckte fram ett recept på det vanliga kvicksilfverpreparatet och skrek högt så att hela apoteket hörde det: Ro hit med gudslånet fort! Det är sista smörjelsen, innan jag gifter mig! — — — Är det inte smakfullt?...

Han fortsatte i samma stil, men Gusten lät honom hållas utan att strax glida in i deras speciella stämning, ty musiken hade för några ögonblick gjort honom immun. Ännu liksom bars han fram öfver torget af det böljande tonhafvets sista efterdyningar i hans inre.

Men så fick åter svagheten och vännen makt med honom, och de gingo in på en ölstuga och åto litet kväll och tände sina cigarretter. Gusten satt med hufvudet lutadt mot den hårda, ekmålade panelen och såg på apotekaren genom röken. Han var finnig, slapp och blek af långa nattvakter, det fanns inte en gnista af hopp i hans trötta, blå ögon. Han fortsatte med sina förtroenden; det var som stora, stinkande träskbubblor brustit på hans läppar.

Gusten lät det gå öfver sig, utan att ta vid

själf, som han brukade. Han var för trött, hans ögon svedo i det pinande kalla auerljuset, och den sura lukten från filtbrickorna gjorde honom sjuk...

När de kommo ut, hade den sista spårvagnen gått, och han måste vandra den långa vägen öfver Kungsholmen utåt Drottningholmsvägen. Klara sjö skymtade som ett litet smutsigt stycke Themsen, och så kommo alla sjukhusen det ena efter det andra kantande den gata han gick. Hvarför lågo alla sjukhusen just i hans väg? Gusten fällde upp sin krage och gick med blicken envist fästad på marken framför sig, men han kände smärtan stråla ut från deras murar som magnetiska kraftlinjer och obevekligt dra hans själ till sig. Sjukdomen, döden tycktes honom som det enda vissa, hälsan var bara en kort osäker frist, en lycklig tillfällighet.

Han passerade den stora komplexen längst ute i stadskanten, från hvars port han så ofta sett små barn komma utvacklande med förbundna ansikten. Den reste sig ensam och mörk öfver sluttningens frysande, glesa talldunge. Blott i ett fönster lyste ljus. Han tänkte på dem, som lågo där och väntade.

Det klarnade. Vintermånen kom iskall ur silfvergrå moln och följde honom genom de nakna

asparna kring Konradsberg och ut öfver Mälarens frosthvita is. Ändtligen var han hemma och fick sjunka till intet i sin säng.

*

Några dagar senare for Vilhelm utrikes. Han hade fått bref om en plats i Hamburg, som han länge sökt. Gusten följde honom till tåget.

II.

April hade kommit med den första underbara lukten af öppet vatten. Det hade börjat med oroligt vågskvalp mellan bryggornas pålar, men snart hördes den halflösta isens glassköra och hvisslande sång öfverallt vid stränderna och slutligen, i lugnet efter en rasande stormnatt, lågo de svarta, blanka råkarna så stora, att man kunde ge sig ut i roddbåt och komma hvart man ville. — — —

Marta var ofta af en slump nere vid bryggan, när Gusten kom ut om aftnarna. Hon talade ännu mycket om Vilhelm: så var hans ögon, så lät hans röst när han var glad, så såg han ut, när han stod och stämde fiolen. Hon undrade, om Gusten fått något bref från honom nyligen. Och hon beklagade sig öfver hur ensamt och tyst det blifvit hemma hos fadern. Gusten gick mycket nära henne och

lyssnade till hälften på hennes ord. Han var trött och upprifven af våren och sitt långa dagsarbete, och det var honom en lisa att höra en ung stämma tala bredvid sig...

Så blef det blommande försommar med dämpad eld i det molnlösa blå. Hägg och syren doftade in i rummen, mesar och flugsnappare flögo ut och in i holkarna utanför Gustens fönster. En ny värme började lefva inom honom.

En afton gingo Marta och Gusten tillsammans upp bland de branta strandklipporna ofvanför bryggan. De sågo ett vatten med små speglade sommarvillor och långt bort en gammal väderkvarns hvilande kors, allt famnadt af en klar och tigande stillhet. Men på tallkrönet bortom åkerfälten satt solen stor och röd, och en guldbrun strålning svepte långt ned öfver den mörka skogssilhuetten.

De kände båda, att de borde vända om, men sommarkvällen var dem öfvermäktig och de sträckte ut sig i ljungen.

De talade i lätt ton och nämnde stundom Vilhelms namn, men i Martas blickar var något som glittrade och stack, och Gusten kände en blek ångest.

Plötsligt darrade hennes lif i hans arm, och de kysstes kort och hårdt bland ljungen.

Gusten låg sömnlös i timtal den natten. Han tänkte på Marta, den lilla synderskan, med sin tanklösa glädje och sina lätta och fladdrande ord; och han sökte förstå henne. Modern var död sedan långt tillbaka, och hon hade vuxit upp bland faderns kamrater och bekanta, därför var hon så obesvärad och sade ibland saker, som voro litet simpla, men som gjorde henne dubbelt lockande. Och nu hade hon kysst honom, Gusten, kysst honom hårdt bland ljungen. Och nu låg hon kanske och tänkte på honom liksom han på henne. Han kunde då locka en kvinna, också han. Gusten kände henne åter i sina armar, den dubbla syndens ljufhet strömmade sakta genom hans ådror, och han darrade i half fruktan för hvad som komma skulle.

Men den följande dagen tänkte han på Vilhelm, den gode Vilhelm, med sitt kraftiga handslag och öppna ansikte. Han kände en svag, smärtlös ånger — det var knappt någon ånger. Han väntade att hos Marta finna litet oro öfver det skedda, men när de möttes, såg han i hennes blickar blott en gåtfull, speglande glans af sol och vatten. Ett ögon-

blick steg en våg af ovilja mot henne upp inom honom, men den sjönk genast tillbaka och lämnade en aningslös och nästan munter tomhet efter sig... De gingo uppåt en skogsstig mellan täta, prasslande ungaspsnår. Hennes lif gjorde små kast åt höger och vänster för hvarje steg, och grässtråna snärtade mot hennes hvita kängor. De tego och njöto af att då och då snudda mot hvarandra.

Allt längre in i skogen gick deras vandring. Det kom öfver dem ett slags solrus, en ljus dvala. Stammarnas blå skuggor öfver vägen, hällarnas mjuka, fuktgröna mossa, de grå lutande gärdesgårdarna, allt gled förbi dem som fördt af en genomskinlig, sakta drifvande ström. De kände inte, att de själfva rörde sig...

De väcktes af sina egna kyssar... Och de hade inte någon oro. Det var inte de, som syndade, det var sommaren, som syndade i dem...

Så var det ofta, och de gledo omärkligt allt närmare hvarandra. Men dessemellan, när Gusten var ensam, kunde han ha stunder af feberhet och ångestfull beklämning, då lifvet tycktes honom som en enda mörk massa af hotande faror. Och då undvek han Marta, men blott för några dagar.

Kvällen efter en feberdag skedde det, som Gusten fruktat. Han for ut sent för att inte möta henne. Men hon var på bryggan, hon hade gått ned till alla båtarna. Då logo de inte som förut mot hvarandra, utan gingo fort öfver skogsstigens doftande barr. Hvarje andetag steg tungt som en suck ur bröstet. Så drog han henne med sig in i aspsnårens skymning. Det var en hård kamp och en kort, brinnande suck af lycka, allt med sammanbitna tänder, som i vrede. De talade knappt ett ord, de gjorde ingen öfverenskommelse, men nästa kväll träffades de på samma plats.

En natt rodde de ut på viken och lade båten i vasskanten. Ljuset dröjde ännu öfver det stilla vattnet, litet trött och blekt bara af sina långa vakor. Det var två himlar, en där uppe och en där nere, båda lika svala och genomskinliga; båten och vassen och alarna vid stranden sväfvade utan tyngd mellan dem. En osynlig ångares röksky låg som en lång violbrun strimma öfver södra landet, och långt ute från segelleden klagade ett valthorn:

Till Österland vill jag fara,
där bor allra kärestan min — —

De lågo på bottnen af båten med hufvudet mot den hårda toften. Gusten kände inte någon stark och pockande längtan mer, men inte heller någon stillhet. Han löste linningen på Martas lif, hans händer skälfde mot hennes bröst i en trött smekning, och hans blickar dröjde vid hennes hals, som lyste matthvit i det dämpade ljuset. — — — Men det var inte längre någon glömska i hans rus. Den gamla, dofva oron hade kommit tillbaka, och hans bröst pinade honom.

Han gled ifrån henne och tände en cigarrett. Röken dref sakta in bland den orörliga vassen.

Hvarför kunde han inte gå upp i denna stillhet? Hvarför kände han sig aldrig trygg? Hur kom det sig, att han redan var ensam vid hennes sida? — —

Innan de skildes tog han hennes ansikte i sina händer och såg länge in i henne. Nej... där var ingen ångest, ingen oro; det fanns ingen underjordisk kanal mellan dem. Hurudan var hon, hur kände hon? Han blef alldeles kall, när han tänkte på att det var en främmande kvinna, han famnat inne i snåren. Ja, och hon var honom ännu mer främmande nu efteråt. Han sköt henne undan litet.

Det växte inom honom en lust att se henne lida, och han hviskade:

— Jag tror det bara finns en människa, som stått mig nära, och det är Vilhelm — — —

Hon svarade ingenting, smög sig bara skrämd och hjälplös intill honom, som om hon vid hans kropp velat söka den värme, hans hjärta inte kunde ge henne.

Nästa gång de möttes ångrade han sina ord och sökte bortförklara dem, men det ville ändå inte bli som förut. De började undvika hvarandras blickar och dröjde icke länge tillsammans, sedan de tillfredsställt sin längtan. Skuggan växte mellan dem.

*

En sommarmånad hade brunnit ut. Gusten gick en afton längs riddarholmskajen på väg till sin båt. Då fick han plötsligt se Vilhelm i samtal med kaptenen på fördäck. Han vände ögonblickligen och gick uppåt kyrkan. Vilhelm, Vilhelm!... Hvad hade händt, hvad skulle han göra? Han var iskall, förlamad, nästan kväfd af ängslan. Visste Marta något, visste Vilhelm något?

Båten ringde.

Han vände instinktmässigt och gick ombord, hastigt, med sänkta blickar.

Vilhelm hälsade honom med högljudd glädje.

— Jag stod just och väntade på dig, det är ju din vanliga båt. Hur mår du? Hur är det där ute?

Gusten sjönk ned på soffan i salongen.

— Med mig står det inte bra till — — jag har just varit hos doktorn — — mitt bröst ser du...

Han hade alls icke varit hos doktorn, men det föll honom in att säga så för att förklara sin oro och nedslagenhet; kanske hade han äfven en annan, halfmedveten anledning.

Vilhelm lade sin arm om hans nacke.

— Seså, nu skall du inte inbilla dig något, det är bara en förkylning och går snart öfver — — men är du inte förvånad att se mig här, jag skall ju slå ihop kopieboken och lämna mitt kontor i Hamburg vid det här laget?... Ja, ser du, saken är den att jag måste hem. Du tycker väl att jag är löjlig, din fisk, men jag skref till Marta för två dar sen, och så gaf jag mig inte till tåls att vänta

på svaret. Brefvet kommer väl nästan på samma gång som jag...

Han måste hem, han måste hem. — Gusten kände sig förintad, bortstruken ur tillvaron af en stark och omild hand.

Vilhelm pratade vidare om hur det varit i Hamburg, om kneipparna och varietéerna och kontoret och tyskarna, som han älskade.

Gusten lyssnade i stigande ångest; det var som hvarje propellerslag, hvilket förde dem närmare målet, hade sargat hans bröst. Därhemma på bryggan stod ödet och väntade. Hvilket öde? Han visste icke, han fruktade alla möjligheter. Nu, när Vilhelm var bredvid honom, hade han ingen vilja mer, ingen längtan för egen räkning, han förstod inte, hur han kunnat handla, som han gjort.

Och Marta! — — hade hon fått Vilhelms bref — — hur skulle hon förhålla sig? De hade gått i en dröm, ur hvilken han vaknat för länge sedan. Hade hon gjort detsamma, skulle hon vakna först nu? — —

Så slog maskinen back och de voro framme. På bryggan väntade Marta. Hon var blek, och hon stödde sig mot räcket. Det syntes att hon gråtit.

Åter kom den kväfvande känslan öfver Gusten, han tyckte allt skulle brista sönder och bli till intet.

Men Vilhelm stod där uppe på backen högväxt, solbränd och glädjestrålande, och så fort båten snuddade mot bryggkanten, störtade han i land och tog henne stormande och glömsk af allt i sina armar.

Hon fick inte kraft att göra motstånd... med en kort, förtviflad suck lät hon honom hållas, men öfver hans axel kastade hon på Gusten en första blick af djupt, darrande allvar, och i den var det fruktan och äfven hat. Hvad har du gjort med min svaghet? sade den, och Gusten kände sig, som om han våldtagit en sofvande.

Men så stack det till hett inom honom. Hon var ju hans, skulle han inte rifva henne ur Vilhelms armar? Det var som hans kärlek flammat upp ett ögonblick, när hennes kanske ändtligen vaknat för en annan. Han sträckte ut sin hand, men hennes blick förlamade honom.

De gingo alla tre uppför vägen. Vilhelm märkte ingenting, han var ett enda strålande leende. Gusten vidrörde ett ögonblick Martas hand. Hon drog undan den som för en pestsmittad. — — —

De följande dagarna tordes icke Gusten träffa de båda. Han irrade i ständig feber omkring i staden ända till långt in på nätterna. Stundom var Marta honom öfvermäktig, hans hufvud längtade efter hennes axel, hans hand efter hennes hand, och han sade sig själf, att han borde göra sin rätt gällande — han älskade ju henne liksom Vilhelm. Men det var något, som svarade inom honom: Du älskar inte som han, du älskar af afund och därför att hon hatar; det är din ondska som älskar. Och han föraktade sig själf, så att det nästan gladde honom, när han hostade och det sved i bröstet.

En natt, när han vandrade den vanliga vägen ut förbi de många sjukhusen, fick han en plötslig visshet, att han själf var allvarsamt sjuk — hans röst var ju aldrig klar — — och så hostan och febern. Han stannade ett ögonblick ute på den smala träbron vid sidan af vägen. — — Att dö! — — Hans tanke irrade utan skräck ut öfver det okända — allt omkring honom blef plötsligt stort och betydelsefullt. Han såg som en uppenbarelse den tysta sensommarnattens himmel, fläckig som en djurfäll af stora, mörkt skiffergrå moln i det kalla blågröna bältet, under hvilket en gafvel i den sofvande

arbetarförstaden, belyst af en osynlig gaslykta, tycktes fosforescera. Rundt om stodo träden och öfver deras mörka silhuetter hängde en ångestfull aning om den död, som stadens växande snart skulle bereda dem. Han kände att han aldrig, så länge han fick lefva, skulle glömma detta ögonblick. Och han anade, att om han tidigare lärt sig att se, som han nu gjorde, kunde han blifvit en konstnär äfven han.

Den följande dagen kände han en kall ångest, där han satt lutad med nålen i handen och kopierade på sina stenplattor; och timmarna gledo olidligt långsamt, innan han fick tid att gå till doktorn. Efter en ohyggligt svår stund i det kvafva väntrummet, stod han ändtligen med blottadt bröst vid instrumentbordet. — — — Han blef alldeles lugn, han hörde två kvinnostämmor gräla dämpadt i rummet innanför och barn skrika nere på gården. Klockan på skrifbordet knäppte bort sekunderna som döda flugor. Läkaren, en gammal, böjd och hvithårig man, lyfte sitt hufvud från hans bröst och lade sakta bort den svarta luren, dödsluren. Han tycktes öfverväga hvad han skulle säga. — — — Till slut gaf han honom dock litet hopp...

Gusten kände ej mer någon ångest, när han gick ned till båten...

Det var en mild augustikväll. Stadens hus skymtade allt mattare i ett blekt, violgrått töcken, där de första lyktorna glimmade hvita och stilla; men i Rålambshofs ekar bortom kungsholmslandet var glöden tung och het.

Gusten kände något nytt glida in i sig, han kunde inte återfinna sin forna bitterhet... det var som en trött befrielse...

Båten ångade vidare. Mariebergs gamla laboratorium låg som ett tempel högt uppe på berget. Kring strandklippornas rostbruna små järnmärken dalade en vemodsglans af minnen från den tid, då ordenssällskapen hade sina utflykter inåt Mälaren. Om dem hade hans far så ofta talat... särskildt en gång strax innan han dog, det erinrade Gusten sig plötsligt...

Lilla Essingen speglade sina korthus i det stilla vattnet. Där hade han bott, när han var liten... strax bredvid poppeln, som Bellman planterat... Han tänkte på de gamla herrarnas sång kring bordet och ute på sjön... om kvällarna. Ja, Bellmans ande sväfvade öfver vattnet... Och han, som aldrig

förr sett denna skönhet, aldrig känt detta milda, döende ljus sila sig in i hans dröm!

Det kom en stor, ödmjuk mildhet och självförlåtelse öfver honom. Han älskade det speglande vattnet, den ljumma luften, människorna, båten, som darrade under honom. Och han kände, att från detta ögonblick älskade han äfven Marta, inte som förut med hat och förakt bakom, utan innerligt, i vek självuppgifvelse. Han skulle tala med henne, länge och stilla skulle han tala med henne och smeka hennes panna så mjukt, att hon kände det var honom hon tillhörde. En stilla lindrande gråt steg i hans bröst, och han sjönk ihop mot den hårda relingskanten med hufvudet doldt i sina fuktiga händer. Detta är ju lifvet, lifvet! sjöng en stämma inom honom...

Men det var den begynnande döden.

KONVALESCENS

När han vaknade i det lilla gästrummet ute hos systern, var morgonen ännu tyst och stilla. I det öppna fönstret lyfte gårdens gamla oxel en orörlig flock af mörkt blågröna och silfvergrå blad mot himlens blåhvita fond, och i taket öfver hans hufvud spelade en lätt reflex från något vatten utanför.

Han flyttade kudden, så att den blef sval mot kinden och slöt ögonen för att tänka efter. Ja, det var intet tvifvel mer, han började öfvervinna den första våldsamma smärtan. Och han gjorde sig icke längre några bittra förebråelser för svaghet och glömska efter de stunder af blidt jämnmod och ändtlig befrielse, som skänktes honom. Det var som om han åter andats ut efter en hård kamp för lifvet.

För att pröfva sig själf genomfor han ännu en gång allt som händt.

Han hade tvekat länge innan han gifte sig. Nu efteråt förstod han icke detta, men det var väl den stora skillnaden i ålder och lifserfarenhet mellan honom och hans hustru... Och så hade han alltför länge ängsligt sökt sig själf i ord och gärningar, för att kunna gå upp i någon annan. Ensam i sin sträfvan och sina tankar hade han länge förblifvit, medan ett ungt väsen vaknade till nytt lif i hans armar. Han hade inte varit nog fin och mild att öfverse med hennes tanklöshet, när hon talade om det som låg utom hennes krets, han hade inte förstått värdera den djupa, ängsliga glädjen i hennes ögon, när de riktades på honom. Det var som han endast sett och älskat några detaljer hos henne. Ibland retade hennes hjälplösa hängifvenhet honom oemotståndligt till försåtliga ord. Han led af att erinra sig, hvad som en gång kommit öfver hans läppar, när hon låg med flätan halflöst öfver de veka skuldrorna och kuddens spetsar:

— Jag tycker om ditt hår — som man kunde klippa bort en natt, utan att du märkte det.

Det var väl mest hans ton, som gjort att hon gråtande vände sig bort.

Så hade tiden gått, utan att han anade, hur nödvändig hon blef för honom. Han hörde till dem, som inte känna och vörda sin lycka, utan sin smärta. I smärtan kunde man komma honom närmast.

När hon därför gaf honom hopp om ett barn, tyckte han att allt förändrades. Det växte upp en ny, ångestfull känsla inom honom, ångestfull, ty hon var så bräcklig och späd.

Hon blef mera dämpad, innerligare, sällsammare. Ofta, när han såg henne sitta tyst och blek vid sitt arbete, hade han rest sig från boken och smugit fram och kysst henne. Men hvad han tänkte, det tordes han inte säga henne, det var för pröfvande.

— Det är inte dina ord jag älskar utan din tystnad... Du är icke i dina ord, de äro ofta tagna från andras tunga... Du vet allt och intet om dig själf, sök bara inte säga något... Du förstår inte, du är. Du är allt det, som jag blott kan drömma...

Ja, detta hade han velat säga. Men hon såg stilla upp.

— Tror du det blir en gosse? O att det blef en gosse!

Och han slöt sina armar kring hennes höfter och tänkte med ångest på hur späd hon var.

Så kom då till slut hennes första smärtor, läkarens bekymrade samtal med honom, hennes långa förfärliga kvidan, som han ständigt skulle höra inom sig. Och så hennes kramp, skrik, tystnad, dödsryckningar... och barnets korta klagan innan det dog...

Först hade hans smärta varit lika grym som det öde, hvilket bortryckte henne. Han var oförmögen att tänka, vilja, röra sig. Han såg ständigt detsamma — hennes förvridna drag och den ohyggliga ställning, hvari hennes lemmar stelnat, han hörde ständigt detsamma — hennes kvidan och yrselrop.

Det var som om plötsligt för honom afslöjats all det stackars människodjurets hjälplöshet och förnedring. Intet, som hade en fläkt af skönhet, fanns att minnas från hennes sista stunder. Hon hade aldrig vaknat till klart medvetande, aldrig gifvit honom en igenkännande blick.

Han började ströfva omkring på gatorna från morgon och till kväll. Och när han gått sig halft medvetslös af trötthet och ett ögonblick glömde, skar det plötsligt som med en knif genom honom:

Han fick inte glömma, fick inte förlåta det vämjeliga lifvet! Och han kunde stanna midt i trottoarens människoström och lutad mot husväggen stirra rakt framför sig, så att man tog honom för en sjuk eller drucken. Med en våldsam ansträngning, som kom hela hans väsen att vackla, gräfde han sig så återigen djupt in i sin sorg och genomgick långsamt, detalj för detalj, hvad som skett under en lång, mörk barvintersnatt uppe i deras lilla sängkammare. — — —

Men våren och sommaren hade besegrat honom, och nu låg han här och förlät sig själf, att han inte mer var så gränslöst olycklig. Det hade gått som det måste gå, vågen hade nått sin höjd, sedan måste den sjunka igen, det var djupets lag. Nu kände han den begynnande stillheten.

Stillheten, den var dyrt köpt... kanske var den en sådan seger, efter hvilken man är förlorad, kanske inte... Men gammal hade han blifvit, gammal och stilla... Han kunde inte lefva starkt som förut utan mer i känslan af det hela, mera svalt och fjärran. Det var svårt att direkt veta, hvad som tystnat, men han kände, att han var annorlunda. När han tänkte

på mycket, som han gjort under de gångna åren, förstod han det icke, ty den längtan, som då dref honom, var död och skulle aldrig stå upp igen. Han hade släppt hvarje kraf... på sig själf och på andra... han var bara förlåtelse och blid förvåning öfver att det ännu lyste och rörde sig omkring honom.

Han klädde sig sakta och gick ut i trädgården.

Morgonen hade ett ungt ansiktes friska blekhet. Silfverhvit dimma låg öfver det stilla vattnet utanför alarna. Solens stora, lugna blick var ännu beslöjad, och det var blott en svag, maktlös värme, som gled öfver hans frusna händer.

Det nysådda gräset glittrade klart, ljusgrönt. Strax vid hans fötter flammade en rabatt med röd och gul vallmo. Han stannade och nickade tyst åt sina egna tankar:

— Ja, vallmon är inte bara höstblomma, den kan gå i frö redan på sommaren...

Dvärgaplar och körsbärsträd blommade skärt och hvitt. Ett kronblad kryssade med små regelbundna slag ned mot marken framför honom, ett annat snuddade i fallet mot hans ansikte och hand. — — —

När han var ung, hade hans andakt inför skönheten alltid varit blandad med smärta. Han hade då vördat denna smärta, ur hvilken sången väller hos de vekaste, och grubblat mycket öfver den, nu återfann han den icke och skulle aldrig återfinna den. En sval saknad genomströmmade honom. —

Han gick uppåt skogsbacken, där det glittrade från de glesa stråna och doftade friskt från stigens bruna matta af nedfallna, torra barr.

Två ekorrar hvirflade efter hvarandra rundt en tallstam, en båt blåste långt, långt borta...

Han fortsatte upp till en tvär klippbrant med nakna rullstenskummel och några jättegrytor inunder, som han erinrade sig från pojkåren. Han såg utåt åkerfälten, som lågo med sina tallholmar badande i det hvitgrå morgondiset, och satte sig i knastrande, torr renmossa, alldeles invid kanten.

Här var döden några tum ifrån honom. Han såg ned i den; icke som skulle han tänkt på att ta sitt lif, men han ville sitta så här i den tysta, svala morgonen riktigt nära gåtan och öfverväga.

Han gjorde fallet i tankarna några gånger. Han hade en svag aning om den hisnande och kväfvande känslan under luftresan och stöten mot stenarna

där nere, men sedan var det slut, sedan kom han inte längre. — — —

Hvad var döden? — — — En tystnad, ett mörker? — — — Nej, ty tystnad och mörker ges blott för öra och öga. Det kunde icke gifvas någon tanke, dröm eller aning om hvad döden var, ty tanke, dröm och aning voro ju grader af medvetande, men döden var den eviga, outgrundliga motsatsen till allt medvetande. Skulle döden vara förintelse? — — Men det absoluta intet var ju en tanke, en föreställning i det medvetna lifvet och kunde således inte lära honom.

Ljuset kan aldrig se skuggan, ty då är hon där icke mera.

Han kände åter djupet, det drog. Skulle han inte pröfva det yttersta äfventyret? — — — Nej, ännu fanns visst något fördoldt hopp hos honom; fruktan var det icke som hindrade.

Han såg på sin hand, den kraftlösa och hvita handen hos en man, som aldrig sysslat med annat än böcker, och pröfvade sig själf genom att tänka på dess förruttnelse. Han såg den svälla, brista, bli jord... Nej, fruktan var det icke. Men han kände medlidande med sin hand, den blef ett ögon-

blick för honom ett självständigt väsen, icke utan skönhet. Han såg hudens fina, mjuka, konstrikt veckade väfnad, tummens afsmalnande och harmoniska linjer, pulsens slag, som tycktes honom likna en orolig andhämtning. Och det slog honom att handen är den enda del af vår kropp, som rör sig naken inför oss och verkligen lefver på våra synhinnor. Det var väl därför han kände medlidande med den.

Han vände hemåt.

Ännu var ingen uppe. Han satte sig i en blommande syrenbersås skymning. Dess doft var som en osynlig och hemlighetsfull tröst, en sakta böljande ström af välsignelser omkring honom. En fågels drillar slog ned som ett regn af klara silfverdroppar bland löfvet; luften hade blifvit alldeles klar, och den första brisen drog en smal, hvitblå krusning öfver vikens speglande, blanka vatten.

Han frös inte mer om sina händer.

Så skymtade något ljust vid verandan... det var hans syster. Hon hade alltid haft renare drag och ett lättare lynne än han, den förstfödde. Nu kom hon hvitklädd under de blommande hvita äppelträden, och hon ledde sina båda gossar vid handen.

Hade de sett, att hans rum var tomt, och gått ut för att söka honom? — — —

En händelse från hans ungdom rann honom plötsligt i minnet.

Det var en sommarljus söndagsförmiddag; han och hans lilla syster voro ensamma hemma. Han satt och läste, och hon lekte och log tyst för sig själf i den breda solstrimman från verandafönstren. Ett ögonblick glömde han henne för det heta lif, som brusade fram öfver bladen i hans bok, men när han åter såg upp, stod hon i den höga vagnen, lutad långt öfver korgkanten, men alltjämt leende... Han rusade upp med ett skrik af ångest, men det var för sent, hon föll hufvudstupa. — — Hade hon brutit nacken, var hon död? Nej, när han kom fram, satt hon på golfvet och såg på sina fingrar med ett litet förläget leende, som först så småningom stelnade och blef till gråt. — — —

Han hade inte vågat tala om, hvad som händt, när hans mor kom hem.

Detta erinrade han sig plötsligt, där han satt dold af den mörka grönskan, och han blef så stilla och ödmjuk inför den tanken, att hans syster, hon som gick där under de hvita träden, likaväl kunde

vara krympling eller död för länge sedan. Det var en svängning af hennes kropp i fallet, som afgjort allt... Hon och hennes båda söner voro blott — en lycklig tillfällighet... Och så var det med alla... hvarje lif med sin jord och sina himlar var blott en tillfällighet.

Han lutade hufvudet i handen och hans tankar gledo omärkligt in i sina gamla, halfglömda banor.

Människan var en tillfällighet, men hos henne var ju på samma gång nedlagd den osynliga lagen för allt, det hade böckerna för längesedan lärt honom. Var det icke den djupaste af alla gåtor detta, att vi äro både den hårda nödvändigheten och dess darrande offer. Den enskilde är blott en punkt... men den punkt, från hvilken jorden lyftes i ljuset... han är intet men på samma gång allt...

Han såg åter upp. Systern hade kommit närmare; snart skulle hon finna honom.

Hvad hon var rik och vacker i sin mjuka, hvita dräkt. En varm våg sköljde plötsligt genom hans bröst. Han kände en djup tacksamhet... öfver ljuset... öfver att obrutna människor ännu rörde sig omkring honom. Hans ögon tårades. På samma gång steg ett litet tvifvel inom honom. Han såg

med en skymt af blidt förakt, hur hans tankar genast hade löpt ut till de yttersta motsatserna och lagt det lefvande på sträckbänk mellan dem. Allt och intet — han måste le åt sina tankar, de tycktes honom magra och utan skönhet. Hvad vore tankarna annat än sanningens skelett, drömmen var dess kött och blod. Och han kände nu till slut, att drömmen ändock lefde inom honom. Han var ett stilla men icke ett fruset vatten...

En sparf flög upp på sandgången utanför. Det var hans syster som kom. Hon stannade full af öm oro under löfhvalfvet och vågade knappt nalkas honom. Men han reste sig sakta och gick fram och kysste henne på kinden.

— Jag har sett dig länge mellan grenarna... Tack för att du är så vacker och mjuk. Och tack för att du klädt dig i hvitt, som jag bad dig. Det stör inte den döda... hon har blifvit mera stilla hos mig nu... hon har upphört att vara min kärlek och min smärta, men hon dröjer som min vän.

DET BLÅ RUMMET

ag var en gång på genomresa i en främmande stad.

Två hamnarmar, hvilkas röda och gröna signallanternor skimrade matt i gryningstöcknet, hade öppnat sig för den trefvande ångaren, och en rostgul ljusning anades öfver taken bortom dockornas täta mastskog. Kommandorop dogo i dimman, årtullar gnisslade, när akterkabeln roddes ut till sin osynliga moring, och landgången lades till en hamngata, där den kolmängda smutsen steg en till fotknölarna mellan kranar och godsvagnar.

Först framemot middagen skulle mitt tåg gå.

Jag tog mig uppåt staden och dref länge på måfå omkring i vinterdimman, som kväfde gatornas buller i sin mjuka, klibbande omfamning, upplöste husväggarnas fasthet och gaf åt allt ett väsen af dröm och blek, hopplös aning.

En tillfällig bekant hade bedt mig framföra hans hälsning till några gamla människor, som han icke sett på många år. När tiden blifvit tillräckligt framskriden för en visit, tog jag efter något letande af på en mörk bakgata, som endast då och då fick några stänk af den svarta människoströmmen ute i hufvudådran. Jag stannade framför ett litet, hoptryckt hus, som med sina låga fönster och rostfrätta stuprännor kväfdes mellan två förbommade och fästningslika varumagasin, där hissverkens utstående bjälkstumpar hotade som kanonmynningar. Jag fann namnet, som jag sökte, på nedra bottnen och lät portklappen några gånger falla mot sin nötta mässingsplatta.

En sextioårs kvinna med det tunna, grå håret benadt öfver ett ännu vackert ansikte öppnade och log ett ögonblick litet ängsligt och förvånadt, innan hon bad mig stiga in. Det var ett stort, lågt rum med breda uttrampade ekplankor i golfvet och en massa gammaldags, svartnade möbler, som besvärade hvarandra och skulle räckt till en hel våning. Det syntes att man blifvit trångbodd men inte haft hjärta att sälja undan något.

Sedan jag framfört min hälsning och blifvit

ombedd att sitta ned, berättade jag litet om min resa och betraktade den gamla frun, som satt nedsjunken i en mjuk stol och ledsagade mina ord med stumma nickningar. Hon såg ut att aldrig ha varit ute. Hennes hy hade en halft genomskinlig blekhet som gammal alabaster, och på hennes läppar var ett litet stelnadt leende... Jag har aldrig sett något så blekt och fruset — det var som en frostblomma i skymningen...

Så småningom började hon själf tala, men det var icke om sådant som skett i går, utan om gamla och redan glömda ting. Hon prisade gatan utanför, sådan den varit innan de stora magasinen byggdes, så ljus och stilla med sina gallergrindar och små blommande trädgårdar. På den tiden hade de haft hela huset — — man kunde då skatta sina körsbärsträd från fönstren i öfra våningen...

Vid ett uppehåll i samtalet tog jag en fotografi, som stod i sin tunna guldram på bordet framför mig, och frågade, hvem det kunde vara.

Då fäste hon på mig en lång, villrådig blick.

— Har man inte berättat om oss? — —

Jag bekände, att jag träffat deras bekante helt flyktigt och ingenting visste om dem.

Hon satt och tummade porträttet — det var en ung man i sjökadettsuniform. Hon strök sakta bort dammet med afvigsidan af handen.

— Det är min son — — — han är död — —

Och så berättade hon lugnt, nästan frånvarande om honom. Man förstod, att hon så många gånger genomgått samma tankar, att orden nu följde af tvång på hvarandra, utan att hon kände någon smärta.

— Han var stilla och skötsam, mumlade hon, jag vet inte hvarför de hatade honom, men från en resa kom han hem skälfvande och bruten af misshandel, och han måste lägga sig till sängs i reumatisk feber. Jag satt vid bädden och bad honom: — Säg hvad de gjort med dig, säg hvad de gjort med dig! Men han ville förstås ingenting tala om, han teg när han inte stönade och skrek af smärta. En kamrat, som var hans bästa vän, såg honom dö och han offrade sin framtid och anmälde. Det blef så många förhör — — jag fick vara med vid somliga — —! Den som gjort det mesta var en äldre kamrat. Hvar frivakt när Egen — så hette min son — krupit ned i sin koj, brukade han hälla iskallt vatten öfver honom. Mer än en månad hade han gjort det. — —

Var det inte bra elakt? — — Han fick några veckors arrest... nu är han kapten. Ni kan se hörnhuset, där han bor, från fönstret. — —

Hennes röst lät underligt fjärran, det var som hon talat inne i ett glasskåp. När jag slog upp blicken och råkade se mitt eget ansikte, blekgrönt och med pannan förskjuten, i en gammal spegel med deladt glas, som hängde på väggen midt emot, genomfors jag af en plötslig kyla och reste mig till hälften för att taga farväl. Men hon gick fram till spegelbordet och hämtade två andra fotografier.

— Det är min dotter och min man.

Jag vågade icke göra några frågor, men hon berättade självmant och med samma smärtlösa och svala stämma som förut. — Min dotter, hon är sjuksköterska. Det blef hon för att hjälpa den man, hon tyckte om. Han var en fattig medicine studerande — — ja, han var så fattig att han ofta måste smyga sig till ett mål mat hemma hos oss. Fast det vågade han förstås bara, när min man var borta — — min man kunde inte med honom... Men Elene hon blef sjuksköterska och gaf honom allt hon förtjänade, och så tog han till slut sin examen och fick plats vid ett sjukhus...

Fjorton dagar innan de skulle gifta sig, dog han i en epidemi... Då blef Elene sjuksköterska igen, och det är hon ännu.

Den gamla frun tog just den tredje fotografien, när vi båda ryckte till vid en lätt knackning. Hon gick ut och öppnade.

Det var dottern som kom. Då hon såg en obekant framför sig, tvärstannade hon i ängslig förvirring.

Modern sade mitt namn och ärende och hon hälsade stelt. Sedan hon gjort några höflighetsfrågor, drog hon sig hastigt undan i det lilla innerrummet, som var utan fönster men upplystes svagt af en blå ampel. Jag hade knappast hunnit skymta en lång, smärt gestalt i den simpla, svarta dräkten och ett redan vissnande ansikte, hvars smala, utskjutande tandrader tydde på gammal, trött släkt. Det var fadern hon liknade, det såg jag på porträttet.

Modern hviskade med mig om Elene, om hennes tysta sorg och det långa ansträngande arbetet, tills denna åter kom ut ur innerrummet med en liten väska i handen. Nu såg jag, hur blicken var glans-

lös och tärd af långa vakor. Hon måste till sina sjuka igen och var genast färdig att gå.

Men innan dess såg hon länge på den gamla och mumlade, som om hon velat inpränta något hos ett barn: Kom ihåg att jag är igen när som helst — — kom ihåg! — — Hennes hand låg tunn och hvit på moderns slitna svarta spetsschal — — det var som det strålat köld från den. Hon upprepade ännu en gång: Jag kommer strax hem...

Den gamlas blickar irrade skrämda mellan mig och dottern. Ett ögonblick tycktes den senare vilja säga mig något, men så gick hon tyst, osäker. När hon gled förbi det bortre fönstret, såg jag hur hon ett ögonblick förstulet spanade in i rummets dunkel, tog några dröjande steg och stannade åter, hög och mörk mot dimman utanför. Så lyfte hon hufvudet som vid en tanke och smög tvärs öfver gatan och in i en port; hvarifrån hon kom ut i sällskap med en böjd och nickande gammal man. Ändtligen försvann hon, men gubben kom öfver gatan, och jag hörde en nyckel i låset och en bänk, som knarrade ute i förstugan.

Den gamla frun satt bredvid mig i soffan med händerna knäppta i sitt knä. Hon flyttade sig när-

mare intill mig, så nära att jag kände hennes armbåge mot min och hennes hår snuddade vid min tinning. Jag glömde min bestörtning för en plötsligt uppvällande våg af mildt medlidande. Det var en hemlig ljufhet i den lätta beröringen med denna gamla vissnade kropp, som en gång kanske varit förlamad af sorg, men nu lefde ett svalt skenlif på andra sidan om sin smärta.

Hon pekade på den tredje bilden och hviskade tyst, hemlighetsfullt:

— Det där är min man... han är sjökapten... ja, det vet ni förstås... Han för en stor båt, som heter Genan... Jag har också gjort en resa med den, fast det var länge sedan. Vi var ända till Brasilien... Ack, jag minns det så väl... hafvet, marelden, flygfiskarna och den svarta, grinande negerstewarten... Jag brukade sitta med Egen på knät uppe vid styrhytten...

Hon räckte mig fotografien och jag såg några ögonblick in i ett vackert men fördystradt och hårdt ansikte. Nere i hörnet fanns datum, bilden var tagen för åtta år sedan.

För att säga något frågade jag, om hon väntade sin man hem snart.

Då såg hon rakt framför sig och talade ut i rummets ovissa och sväfvande skymning ord, hvilka svepte som våt, kall luft genom mig.

— Ser ni, det sades en gång att Genan blifvit borta med man och allt... ja, det stod till och med i tidningen — — men det var inte sant... nej, hur skulle det kunna vara sant? — — Jag trodde det först och var så olycklig. Men så kom min man och tröstade mig och förklarade alltsammans, fast jag inte minns hur. Sen dess är han ofta hos mig — — — inte i det här rummet, han tycker bättre om sig därinne i sängkammaren — — —

Hon pekade ett ögonblick mot rummet med den blå ampeln, men så vände hon blicken mot mig och log skyggt och bedjande som ett barn, hvilket gjort något olofligt.

— Kom ihåg, att ni får inte tala om för Elene — hon är så sluten och stolt. Ja, hon säger förstås ingenting numera, men jag vet att hon blir ledsen, när jag talar om hennes fars besök. Tycker ni inte det är otacksamt af henne? — — Han kommer aldrig, när hon är hemma.

Jag kände hur huden på min rygg blef sträf af kyla, och mitt hufvud kämpade mot en svag

yrsel. Jag lyckades dock betvinga mig och frågade åter, drifven af ett ängsligt behof att se längre in i detta, om hon väntade mannen hem snart.

Hon tycktes inte ha hört min fråga, utan dröjde stilla med händerna sträckta framför sig på bordet. Så log hon blidt vid en plötslig ingifvelse.

— Tänk, han har alltid sin kaptensmössa på sig... den är blå... med två silfverankaren öfver skärmen.

Jag hade inte mod att fråga mer utan lutade mig tyst tillbaka i soffan.

Småningom tycktes hon alldeles glömma min närvaro. Hon stirrade länge på bilden, men så drogos hennes blickar sakta, oemotståndligt till det lilla, blå rummet. Hon lyfte sina händer upp under hakan med en rörelse af hjälplös, stel omedvetenhet och gled förbi mig ditin. Dörren föll tyst igen bakom henne.

Jag satt länge med blickarna spända i den stängda dörren och hörde henne tala halfhögt där inne. Jag väntade nästan att få se henne träda ut med mannen vid sin sida.

Men snart blef allt stilla. Jag kände de gamla möblerna lura på mig ur rummets skymning och

vågade inte möta min bild i det grönskimrande spegelglaset midt emot, utan reste mig med böjdt hufvud och smög en sista afskedsblick till de tre bilderna, där de stodo bredvid hvarandra i sina nötta guldramar. Så gick jag. På förstugubänken sof den gamle, som fröken Elene skickat att bevaka huset, sof ganska stilla med hufvudet mot min rock. Jag drog undan den försiktigt för att inte väcka honom, sköt upp en dörr och kom åter ut i dimman, som ännu låg lika tät öfver gatans sten och gaf åt allt samma väsen af dröm och blek, hopplös aning...

Så for jag till en ny stad.

DET HVITA VINET

Han hade plötsligt kommit mig så nära, den unge porträttmålaren. Skymningsljuset, cigarrettrökens lätta, blå slingor, det hvita vinet, allt samlade sig till ett intimt och stilla uttryck för hans väsen...

Våra bostäder lågo i Montparnasse, och jag hade ofta sett hans tunna, litet hopsjunkna gestalt i den bruna sammetsdräkten, innan jag lärde känna honom. När jag först hörde hans namn och sökte erinra mig hans taflor från utställningarna hemma, hade jag blott skymtat några kvinnoansikten, som logo blekt ur ett sväfvande, guldbrunt ljusdunkel. Men så hade jag en gång bjudits upp på hans atelier och stått länge tyst bredvid honom framför hans sista tafla.

Det var en man och en kvinna ute i en park,

där pärlhvitt morgonljus af vek och dämpad mollklang silade sig mellan de sofvande ekarna. De voro klädda i moderna dräkter, men det var dock något främmande och stilla öfver dem.

Hon lyfte med en stor, vacker gest båda sina armar för att sätta en bred sköldpaddkam tillrätta i håret. Den enkla ljusa dräkten följde därvid som en lång och innerlig smekning kroppens mjuka linjer och vidgade sig först vid knäna till en svag klockform. Hvad som mest fångade min uppmärksamhet, var dock hennes ansikte. Det var något drömmande men likväl tomt i uttrycket, och de underliga blå ögonen speglade utan att se. — — —

Mannen tycktes sakta ha dragit sig ur hennes trollkrets. Han lutade sig förstulet lyssnande, med halfslutna ögon in mot en källas bristande tunna silfverband, som hängde från den mossgröna marmorbassängen bland träden...

Deras ställningar voro så enkla och naturliga, att symbolen nästan omärkligt smög sig in i medvetandet. Den var där i färger och linjer, som våren är i sälgens hängen och hösten i de guldröda lönnbladen, osökt och nödvändigt...

Jag hade slagits af likheten mellan den lyss-

nande mannen på taflan och målaren själf. Hans smala ansikte hade en blekhet af det slag, som solen icke förmår något på, och pryddes af ett mjukt, rödblondt kristusskägg, hvilket fullkomligt liknade bildens. Som han stod där bredvid mig, framåtsträckt och forskande in i sin egen bild med det trötta vemod, man stundom känner framför det egna, färdiga arbetet, hade han något både af Narkissos och martyr, och jag fick en plötslig stark lust att bli hans vän.

Småningom hade det äfven lyckats mig, och vi drefvo ofta tillsammans utåt södra förstäderna och på de små, tysta gatorna i närheten af park Montsouris...

Nu sutto vi utanför en restaurang vid Musée de Cluny och talade om det Paris, som lefde bullrande omkring oss i ord och gester men mest om det, som bara drömde tyst i ljus och färg. Vi talade sakta med lysande ögon som två, hvilka äro under samma förtrollning. Midt emot var en gammal husvägg med bristande rappning. Sol och rinnande fukt hade gifvit den tusen nyanser mellan blekgrått och svartnande grönt. Hvarför var den

så vacker här, vackrare än annorstädes? Därför att så många konstnärsögon hvilat med kärlek på den — — den hade drömmens patina. Och hur kunde det violgrå skymningsdammet så sila sitt ljus in i vår dröm, om inte därför att det genomskimrades inifrån af all den skönhet, hvartill dess mjuka toner inspirerat...

Några gånger gledo vi öfver till hemmet och talade om de långa vintrarna, den jungfruliga jorden, de ensamma öde markerna. Där var skönheten mycket tyngre att bära. Man kunde ibland förkrossas af att vara ensam om så mycket, man ville taga det med sig och hålla det för allas ögon som en befrielse... Något sådant kändes ej här, där hvarje glimt af bestickande ljus togs till vara af tusen blickar. Därför var luften så lätt att andas, så full af osynlig, smittande glädje. Därför vållade skönheten ingen smärta...

Som vi sutto med hufvudena lutade tätt ihop för att höra hvarandras ord i bullret af åkdon, tidningsförsäljare och kypare, som slängde med stolar och skreko sina beställningar in till disken, kom en flicka fram till oss och lyfte nigande på locket till sin korg med halfvissna violettes de Parme.

Hon hade en viss mörkt brådmogen, oroande skönhet, och den trasiga, röda bomullskjolen flöt redan mjukt öfver höfterna. På våra skämtande frågor svarade hon med klippsk och yrkesmässig säkerhet.

Sedan vi köpt oss fria med hvar sitt lilla blomsterknippe, som vi luktade på och lade tillbaka i korgen, fortsatte vi vårt samtal.

Men målaren tycktes ha tappat tråden. Efter en stund återgick han plötsligt till den lilla blomsterförsäljerskan.

— Såg du hennes ögon?...

Jag svarade att jag funnit dem vackra.

— Märkte du ingenting särskildt?

— Nej.

— Ja... hm... detsamma har händt mig en gång, så målare jag är.

Han besinnade sig en stund med ett halft, skiftande leende på läpparna. Så fortsatte han:

— Om du vill, skall jag berätta dig något... Men det är en vansklig liten historia, som bara passar för en väns öron.

Jag sjönk tillbaka i stolen och väntade att få höra något af den höga veka melodien till allt det,

som bullrade i basen på gatorna omkring oss. Men han började uppe i Stockholm.

— Det var på teatern under en mellanakt jag först såg henne, som det rör sig om...

Du har kanske sett Bianca Capello spelas därhemma... Jag hade följt henne genom två akter af drömlikt, svalt, nästan omedvetet glidande från öde till öde. Porten till hempalatset hade fallit igen i natten och Lucas, rymningskamratens, dödsskrik hade ljudit, utan att hon väcktes ur sin halfdvala. Så hade hon blifvit den mordiske hertigens älskarinna och utsträckt efter badet på bäddens purpurkuddar i matt, vällustig grymhet hånat den ynnestsökande skalden. Först när kardinalen, hertigens broder, slungade sin skymf i hennes ansikte, hade hon vaknat till hatfullt, handlande lif...

Jag var icke värmd men vaken, retad, mottaglig. Jag gick fram och tillbaks i korridorens trånga, kvafva halfcirkel, och jag tänkte öfver ödet, porten som faller igen, afstänger återtåget och tvingar oss ut i det nya och okända. Då var det någon, som slog mig lätt på axeln... Jag hälsade på en ung aktör, som jag varit skolkamrat med en gång i

tiden, och han presenterade mig för en dam i sitt sällskap.

Hon var blond och hon bar en rak, brun sammetsklänning med hvit spetskrage öfver halslinningen. Efter en kort nick fortsatte hon att tala, som om jag haft reda på hvar hon afbrutit. Hon kritiserade detaljer i spelet, men hade intet ord för helheten, drömde intet till det hon hört. Det var något kallt, afmätt, främmande i hennes ton, som genast vållade mig en viss obestämd smärta. Så småningom fick jag klart för mig, att hon själf skulle debutera vid teatern.

Min vän aktören tassade oroligt och ödmjukt omkring henne. Han hade trötta, färglösa ögon och en mjuk men svag stämma. Man behöfde bara skymta hans gestalt för att se, att han valt fel bana.

Strax innan det ringde skickade hon honom efter kikaren, som hon glömt i sin kappficka. Han lydde glad som en hund, när han får apportera. Jag såg efter honom, retad och fylld af ängslig medömkan...

Under den följande akten var jag missmodig och orolig utan att förstå hvarför och följde icke med spelet. När ridån gått ned och de båda åter

kommo emot mig i korridoren, slogs jag starkt af hennes ansikte. Det hade en hemlighetsfull charm, något fjärran och fördrömdt i uttrycket, som stod i strid med hennes ton, när hon talade, och gjorde en skygg och ödmjuk mot ens vilja. Var det munnen eller var det ögonen? Jag kunde icke se pröfvande på henne och afgöra, men kanske var det likväl ögonen. Jag gick bredvid henne med osäkra steg som i en lätt yrsel; jag talte tvekande och vägde mina ord så länge, att de kommo för sent, och jag invecklade mig i motsägelser, när jag sökte förklara dem. Hon log och gled öfver till något annat... Och så ringde det till sista akten och vi skildes åt.

På hemvägen hatade jag mig själf för min klumpighet, och hennes ögon förföljde mig ända in i min sömn.

Så var det en blek, halfdisig vinterförmiddag några veckor senare. Jag hade träffat henne ett par gånger, sist en kväll utanför teatern, och erbjudit henne mitt sällskap på en utställning, där jag hade taflor. Hon hade antagit mitt förslag och nu gick jag till mötesplatsen med en lätt, spelande glädje, som jag förgäfves sökte dölja för mig själf.

Jag spanade långt uppåt gatan efter hennes hatt och tänkte på hvad jag skulle tala om, när hon kom.

Klockan slog. Fem minuter gingo, tio minuter.

Jag började bli orolig. Jag frågade mig, om det icke var dagen förut vi bestämt... Tänk om hon gått och väntat mig förgäfves... Nej, det var icke möjligt, det var ju vernissage på tisdag...

Men hvarför kom hon inte, hvarför kom hon inte? Var hon sjuk, eller var det glömska, eller var det en grym lek? Tänk om hon ville fånga mig, hvad det då var klokt af henne att dröja...

Kvarten slog.

Då kände jag, att om hon också kom, skulle hon ändå inte kunna göra mig glad igen... inte glad men kanske stilla.

En bekant hälsade. Jag stirrade, som om jag aldrig sett honom, och han passerade med en axelryckning...

Halftimmen slog.

Jag tog plötsligt några steg för att uppsöka henne, men hejdade mig strax som framför en mur. Tänk om jag var henne fullkomligt likgiltig, hvad hon då skulle finna mig löjlig... Det blef svårt att andas. En smal hvit hand tryckte sakta sina

naglar i den ömmaste punkten inom mig... Jag kände att jag älskade henne, med hvarje lång, kvalfull minut som gick älskade jag henne mera.

Spänningen i den långa väntan hade alldeles uttömt mina krafter. Jag vacklade in på en restaurang, från hvars fönster jag hade utsikt öfver mötesplatsen. Där satt jag i timtal öfver mitt vinglas med ansiktet stödt i händerna och stirrade genom rutans glesa isblommor på torget utanför.

Jag sökte grubbla ut, hvarför jag längtade så att återse henne... I hennes ord hade jag nästan alltid funnit något frånstötande och hårdt, hennes gestalt hade intet ovanligt... men ansiktet... leendet... ögonen. Jag kunde icke säga, om de voro blå eller bruna, så rädd hade jag varit för att se in i dem, men jag hade känt och kände smärtsamt, djupt ned i min varelse, hur vackra de voro.

Så glömde jag plötsligt min trötthet och störtade hem i den tanken, att jag kunde befria mig genom att måla hennes porträtt... jag skulle tvinga mig hvarje nyans till minnes...

Men ända tills det blef mörkt stod jag framför staffliet utan att kunna fånga ett enda enskildt drag.

Jag hade blott ett förlamande starkt intryck af det hela.

Målaren drack och stirrade ett ögonblick tyst framför sig. Det började bli kväll. En gaslykta skimrade på de dammiga, trötta lönnarna innanför museiparkens svarta järnstaket midt emot oss, och studenterna började komma med sina flickor...

Han fortsatte.

— Ja, då förstod jag icke, hur den öfverströmmande känslan kunde vara så hjälplös, nu förstår jag allt mycket väl. Man kan inte se det som fyller en helt, ty att se, det är ju att lyfta något ut i ljuset, ha det framför sig, på afstånd, jämföra det med ett annat... Det är blott den halfdöda glädjen och den redan bleknade smärtan, som äro tillgängliga för konsten...

Så berättade han vidare på sin historia.

— Det lyckades mig småningom att spåra upp en gemensam bekant och åter träffa henne. Det var på bjudning hos en grosshandlarfru, som förut tillhört teatern och ville ha litet känning med konstnärskretsar. Jag minns allt pinande klart, som om

det varit i går, både hvad som gjordes och sades omkring mig och min egen löjliga svaghet.

Sällskapet var blandadt. En vinagent, som tillhörde mannens bekanta, hade råkat komma med. Han ville verka ledig och frigjord genom att gå omkring och säga högljudda tvetydigheter till damerna. Så var där en jurist, som hade till specialitet att arrangera skilsmässor. Det var en liten repliksnabb och beställsam herre med svart hår i skarp kontur mot den bleka hyn, växande tonsur i nacken och kloka, oroliga ögon bakom pincenezen, precis samma typ som i alla de sämre franska komedierna. En kvinnlig norsk sjukgymnäst i något slags fotsid, röd klädnad blef mitt särskilda öde. Hon älskade att inta smakfulla attityder; än lutade hon sig tankfullt mot en dörrpost med den ena handen bakom hufvudet och den andra trött hängande vid sidan, än sjönk hon ned i en soffa, som hon gripits af plötslig vanmakt, och stirrade rakt framför sig med hufvudet i händerna och armbågarna på karmen.

Jag såg på dem halft ironiskt, halft med beklämning, jag var skarpsynt, brännhet, orolig och rädd för mig själf. Jag talade med de främmande,

likgiltiga och stirrade förstulet på henne, som jag längtat så bittert att träffa.

Vid bordet var en plats ledig bredvid henne. Jag skulle sätta mig där, men när jag glidit längs stolsraden fram till hennes sida, kunde jag icke stanna. Golfvet gungade under fötterna och det kändes, som om tinningarna skulle brista. Något skymtade framför mig som en stor, karmosinröd färgklick. Det var sjukgymnasten. Jag sjönk ned hos henne och pratade utan att fästa det ringaste afseende vid hvad jag sade, tills hon förstummade mig med en drottninglik gest, som vackert tecknade hennes bestörtning.

Så började ljusen brinna ned i kronor och stakar, och man bröt upp med högljudda ord och vinheta ansikten. Jag stod i tamburen och kramade min hatt mellan darrande fingrar, medan juristen svepte kappan om henne, som kom mig att lida. Jag kunde gifvit flera år af mitt lif för att få följa henne till porten i den tysta vinternatten, men jag vågade icke föreslå mitt sällskap. Min stämma skulle ha dött i en snyftning. Jag fällde långsamt upp kragen, öppnade dörren och gick ensam hem i den pinande kölden.

Det finns inte ord för hur jag led af mig själf den natten, hur förkrossad och orkeslös jag vaknade efter några timmars orolig sömn. Heta samvetskval öfver det försummade omväxlade med kallt, frätande självförakt, som sökte dölja sig under skenet af öfverlägsen likgiltighet. Och så alla dessa ynkliga försök att resonera bort känslan, midt under hvilka jag öfverraskade mig själf vid telefonen med handen på luren i begrepp att ringa upp hennes nummer... Men detta var mig likväl omöjligt.

Jag lärde mig siffrorna utantill för att ha dem till hands, om jag plötsligen skulle lyckas öfvervinna mig själf. En gång långt senare, när jag stod inne i en cigarrbod trött och ännu förlorad i mina färger efter timmar af ansträngdt arbete, hade hon liksom kommit litet längre ifrån mig, och jag trodde, jag skulle ha styrka att tala med henne. Men en trött mansröst svarade i telefonen, att hon inte var hemma...

Sen dess gjorde jag intet försök till närmande.

Kan du förstå en sådan djup, ängslig skygghet och stolthet. Jag var rädd för mig själf, för henne, för allt. Det var en sjukdom, som jag först så småningom lyckades göra till en dröm.

Mitt yttre lif undergick ingen förändring, medan jag förlorade mig allt djupare i detta. Jag arbetade, drack med kamrater, umgicks med andra kvinnor. Men ibland kunde dock penseln falla mig ur handen och ansiktet på duken framför mig försvinna för ett annat, som var mycket vackrare, ibland kunde jag glömma bort mig midt i ett lag och vakna vid de andras hånfulla rop med en så förtärande känsla af ensamhet, att vinet ingenting förmådde.

Oftast hemsökte mig hennes bild i stunder af svaghet för att gäcka och göra det onda värre, mera sällan hägrade hon som den slutliga belöningen efter en segerrik sträfvan, och då var det alltid så långt inne i framtiden, att det icke skänkte mig någon glädje.

Ibland kunde jag äfven känna mig fullständigt befriad, men så gick åter plötsligt tanken på hennes leende och hennes ögon som en våg af smärta genom mig. Sanningen var, att hon alltid fanns osynlig i min närhet och lefde i alla mina handlingar ända sen den dag, vi först sågo hvarandra...

En gång — det var en glimmande, töblank marsdag — såg jag henne komma emot mig på gatan. Hon var i sällskap och hade ännu icke märkt mig.

Jag kunde icke möta henne utan gjorde en tvär sväng och lutade mig öfver de gula, franska romanerna i ett bokhandelsfönster. Med ett ögonblickligt naturligt urval fäste jag mina ögon på en titel:

La peur de vivre
Henry Bordeaux.

Jag läste den flera gånger medvetslöst, idiotiskt utan att tänka något till orden.

Så hörde jag hennes röst alldeles bakom mig: — — — jag har inte sett honom i den rollen, han lär vara — — —

Skulle hon stanna? Jag kände en krypande smärta längs ryggen, hvarje nerv var spänd till bristande. Nej, hennes steg dogo bort i vagnsbullret...

Jag följde efter henne på långt afstånd, då och då skymtade hennes korta, bruna plyschkappa från den andra trottoaren.

Sen såg jag henne inte på mycket länge.

Det var en sjukdom, som först så småningom blef till en dröm, visserligen smärtfylld ännu, men med något af det helt inres frigjorda lif. Jag slutade att längta så bittert efter henne, jag hatade

icke längre mig själf för min svaghet. Var det så säkert, att hon kunnat smeka till sömns den skälfvande oro, som väckts hos mig? Ville jag ens komma ifrån den, hade den icke sin ljufhet, gjorde den mitt lif rikare? Att döda den, var det icke att döda det väsentliga hos mig? Ibland kunde jag förlora mig i mina aningar som i en blå dimma och känna att drömmen dock var djupare och mera fulländad än lifvet.

Så är min historia snart slut.

Mer än ett år hade gått. Jag dref mellan två bekanta, i Kungsträdgården. Den bleka höstdagen lyste med matt, tynande guldglans, där solen sökte sig genom molndiset uppe mellan popplarna på Jacobs kyrkogård.

Vi talade om likgiltiga ting.

Men så nämnde den ene af dem hennes namn. Han var tidningsman och kom just från en generalrepetition. Det var hennes debut... Han affärdade den med några halft berömmande ord och en axelryckning. Den andre hade träffat henne ett par gånger ute i sällskapslifvet och tog upp samtalsämnet. Så började de diskutera henne, den ene

kallt, med en blandning af försmädlighet och motvilligt erkännande, den andre cyniskt och kryddadt med små antydningar, som man talar under nachspielet i ett af ungkarlsrummen om de damer, med hvilka man dansat.

Jag gick tyst emellan dem med en känsla af djup, nästan kväljande beklämning, tills slutligen tidningsmannen utbrast vänd mot mig:

— Men hvad säger målaren, han har ju också träffat henne?...

— Jag stammade något om hennes ögon.

Då tog han en hemlighetsfull min.

— Hennes ögon ja... har ni sett, att det är något särskildt med dem... de ha litet bryderi med hvarandra... det är nästan omärkligt... det gör henne inte fulare... tvärtom...

Jag blef plötsligt alldeles stilla. Hennes ögon... Det var således detta, som gifvit hennes ansikte en sådan sällsam charm, det var detta, som jag icke kunnat fånga och förstå, men blifvit liten och ödmjuk inför. Nu hade en främmande, likgiltig gripit det ogripbara och vände det mellan sina fingrar.

— Ja, utropade han, det är underligt, hvad

ett sådant där litet fel kan besjäla ett ansikte... det blir något ovanligt, frånvarande, fördrömdt...

Det var som hösten omkring mig med det bleka ljuset och den begynnande kölden, flyttat in i min dröm. Inte som hon skulle tyckts mig mindre vacker — jag skall alltid finna det förtjusande, när två blå ögon inte komma riktigt öfverens, det ger något sällsamt frånvarande, en viss romantisk förströddhet, åt ett ansikte — men det fanns ej längre något hos mig, som drogs hjälplöst till henne, nu när jag visste, hvad det var som en gång fångat mig.

Jag tog farväl och skyndade hem till mina penslar.

Dagarna gingo, och jag kände all skygghet och smärta sakta växa bort. Det var som en gryende, mild klarhet, en vemodsfull lättnad. Jag andades djupt, som när man kommer ut under stjärnorna från tung, het luft.

Fullständig blef min befrielse, när jag slutligen förmådde mig att gå och se henne spela. Trots sin kyla hade hon ingen känsla för det stränga och knappa. Hon var vacker, riktigt teatervacker, men hennes gester voro alltför öfvertygande för att öfvertyga. När hon flyttade en soffkudde, var det som

hon smekt den älskades hufvud, hon förde kaffekoppen till läpparna som en bolmörtsbägare, hon var döende för hvarje gång, hon sjönk ned på en stol. Jag kände en liten, elak glädje af det slag, man erfar framför en lyckad karrikatyr. Endast ögonen gåfvo mig ännu en skälfning, fast jag visste deras hemlighet.

På hemvägen var jag full af sval tacksamhet och hade ett leende för mitt gamla jag.

Senare träffade jag henne på en bjudning hos samma människor som förut. Jag hälsade utan djupare sinnesrörelse, det var ett ljust lugn med små röda glimtar af vemod bakom. Jag förstod genast, att jag intet betydt för henne.

Vi hade dragit oss tillbaka i ett af smårummen. Hon halflåg i en emma med det ena knät öfver det andra, så att smalbenet syntes, och hon plockade på fransarna i sin urtagna, beigefärgade klädning.

— Ni var så tyst sist... Det var länge sen...

— Ja, jag var litet trött...

Jag betraktade henne förstulet från sidan. Aldrig förr hade jag haft ens en skymt af kroppslig åtrå till henne, nu kände jag en svag längtan att ha

hennes läppar mot mina och se hennes ögon skymmas.

Jag flyttade stolen närmare, så nära att mitt ben snuddade vid hennes. Hon drog sig icke undan. Hon log när jag i skämtsam ton berättade, att jag varit hennes beundrare.

Så bad jag henne plötsligt om en kyss.

Hon slog bort med ett skämt, men jag lutade mig fram mot henne.

— Minns ni Bianca Capello efter badet, ni påminner mig litet om henne, som ni ligger där med ögonen halfslutna i lampljuset. Skulle ni slå upp dem vore likheten borta... Jag, jag är den stackars svultne skalden, som söker er hjälp... Ni lyfter trött på handen — nej, svält mera!

Hon föreföll smickrad. Jag flyttade min stol ännu närmare...

Men då stod den lille, svarte juristen i dörren. Han hade ett kallgrin på läpparna, men blickarna hotade att smälta pincenezglasen. Han hade dansat sig varm och lagt en näsduk rundt om halsen för att skydda kragen. Nu röck han undan näsduken.

— Ni hade lofvat mig den här valsen...

Hon reste sig och gled ut till honom. Och jag såg henne försvinna utan mycken smärta.

Midt i en dans, där alla voro engagerade, passade jag på och smög mig hem. Och under vägen tänkte jag på hur mycket vi kunna ge hvarandra, utan att vilja det eller ens veta därom. Fast de själfva icke sågo djupt, hade hennes ögon väckt och fördjupat mig. Från min smärta hade en utomståendes löst framkastade ord slutligen blifvit den befriande trollformeln. Nu var jag fri, sval, stilla, det var något som växte ljudlöst inom mig... ett hvitt ljus, där alla färger funnos, men på samma gång ingen. Jag längtade bara att det skulle bli dag igen, så att jag kunde få ta itu med mitt arbete...

Några veckor senare fick jag ett stipendium och for hit ned till Paris. Och nu sitter jag på en restaurang vid Musée de Cluny och talar helt lugnt med dig om det, som förut slog mig med stumhet och bittra kval.

Målaren tände långsamt en cigarrett och såg på mig, som han velat utröna verkan af sin be-

rättelse. Så mumlade han med en ny stämma, som var full af oro och lycka:

— Du såg taflan uppe hos mig... hvad tyckte du om den?

Jag sade honom, att det jag hört inte gjort den mindre kär för mig.

Då lyfte han sitt glas med det hvita vinet högt mot höstkvällens stjärnor öfver taken och tömde det i bottnen.

— Så var då inte allt förgäfves!

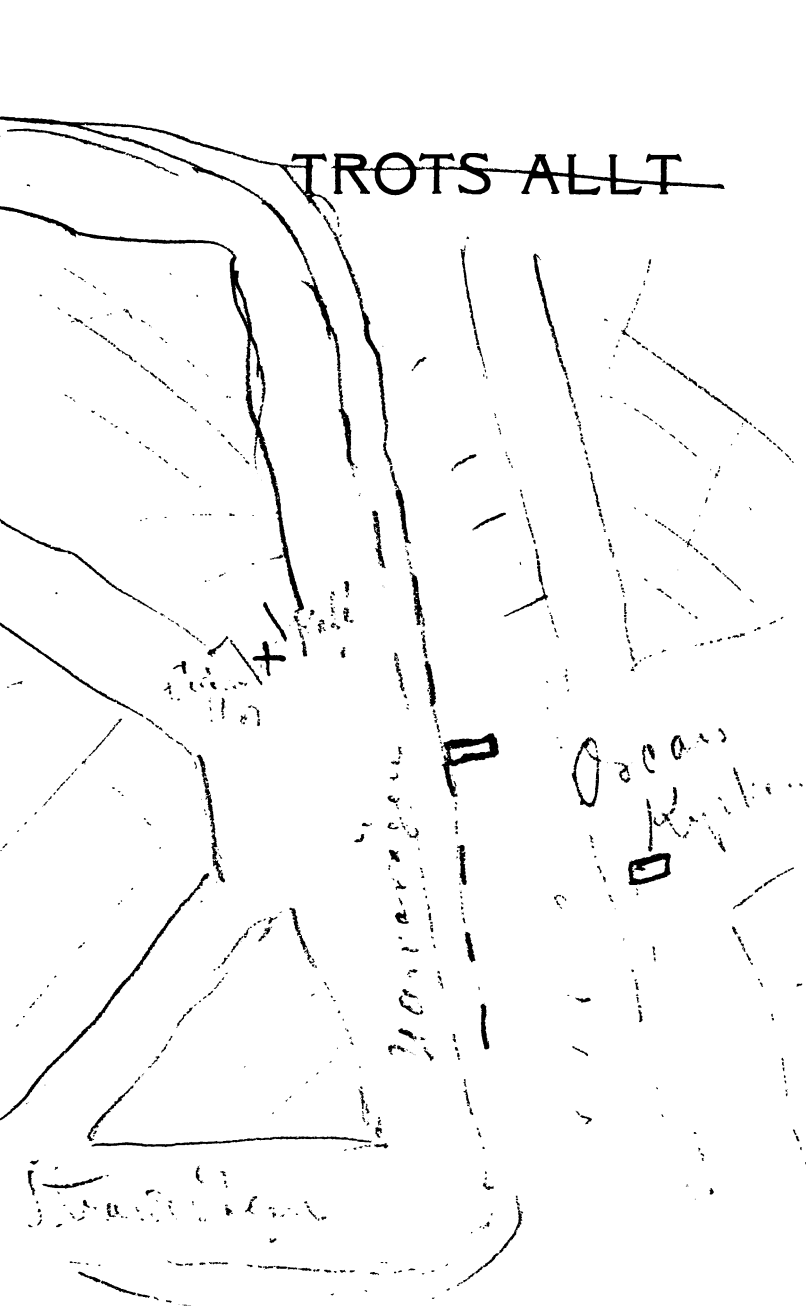
TROTS ALLT

I.

Han skulle få ett barn, han, som knappt kunde bära sig själf! Nere i den lilla järnvägsparken, dit han gått för att möta henne, hade hon plötsligt sagt honom det. Ett lokomotiv hade stirrat mot honom med sina gula och röda ögon och krossat den glassköra tystnaden mellan stammarna med några stönande andetag. Och han hade stannat i ångest inför sitt första faktum på lif och död. Men bakom denna ångest var en svag, darrande aning om dagar, då barnet skulle vara hans tröst och lycka...

Nu sutto de på hans studentrum uppe i Fjärdingen.

Han talade länge för att trösta henne, men han märkte själf, hur sväfvande och hjälplösa hans ord

voro. Agda satt och såg ut genom fönstret på granngårdens popplar och deras skuggor öfver det gamla, mossiga tegeltaket. En hög brandgafvel snedt emot lyste med ett dödt och overkligt ljus, månskärans spegling glimmade blank upp från en vattenpuss på gatan. Det var dödstyst och han närmade sig henne. Grät hon? Nej. Med ens föreföll hennes blick honom så främmande. Hon var blifven en annan i ljuset af denna nya händelse. Ja, det var en annan kvinna, som satt vid hans sida, en annan kvinna, som han måste utforska, eröfra.

Han drog ned rullgardinen och tände sin lampa. Hvad hon var vacker med det stora, ljusa håret lågt knutet och halsen litet böjd öfver lifvets mörka linning. Han ställde sig spörjande framför henne:

— Har du lidit mycket för min skull?... Jag känner inte igen dina ögon... Säg något!...

Hon log frånvarande.

— Du är så ung och så god, Erik, och det här är ett sådant litet varmt och sorgset rum... Jag är visst gjord af ett annat ämne än du.

Hon började lösa sitt lif och sina skoband... Den främmande kvinnan började lösa sitt lif och sina skoband i hans rum. Erik smög sig tätt intill

henne och ägde henne med ögon och händer, och hon smekte honom tillbaka.

Men det var medlidande i hennes smekningar.

Han tände en stor brasa och släckte lampan. Hon lämnade det sista hvita plagget och stod mjukt böjd med ett varmt, oroligt ljus spelande öfver sitt nakna hull. Det stack till i Erik... han hade ju aldrig sett henne förut... hon var förtärande vacker, utan blygsel...

Hon förde sina händer sakta upp till håret med en gest som lyfte brösten och gaf hennes kropp en stoltare resning... hon silade de lösta flätorna genom sina fingrar.

— Skulle du lida, om jag for ifrån dig?

Det var öfvermod i hennes ton. Han smög sig åter tätt intill henne.

Och hon mottog honom tigande, med slutna ögon, nära men ändock fjärran. Det var blott hennes händer, som talade...

De följande dagarna fann Erik hos Agda en sorglöshet och munterhet, där han minst väntat den. Han kände sig stå på osäker grund och anade dunkelt, att han skulle få lida. Han lyckades icke

intala sig, att förändringen hos henne berodde på att det nu var två lif, som talade ur hennes mun.

En kväll sökte han henne på kontoret, men det var redan stängdt, och i hennes fönster var det mörkt. Rädd för sitt ensamma rum släpade han sig omkring trött och hjälplös som ett barn.

Nästa morgon kom Agda brådskande och röd upp till honom. Hon stod midt i rummet med hatt och kappa på — äfventyret glittrade i hennes ögon.

— Jag far till Amerika!

Erik förstod inte.

— Amerika... men barnet då... hvar skall du få...?

— Så fort jag anade hur det var med mig skref jag ett bref till släktingar i Chicago. De äro rika och barnlösa... jag sade dem allt och frågade, om jag inte fick komma till dem, jag tänkte de ville ta barnet... Svaret gjorde mig så glad... både för din och min skull... de hade bara ett villkor för adoptionen — barnet får inte veta något om sin verkliga far och mor...

Hon hade talat i feberaktig ifver och tystnade plötsligt med en stor frågande blick på honom.

Erik kände ännu ingen smärta, han trodde sig veta, hvad hon önskade höra:

— Du får inte fara bort... du skulle genast ha sagt mig allt... Vi få väl göra någon utväg här hemma!...

Hon lyssnade inte längre... Han kände hur hans röst började darra.

— För jag har ju också rätt till barnet, hör du, rätt...

Hon stod där hård, bekymmerslös.

— Vet du så säkert, att det är ditt?

Det var inte elakhet... hon var ett barn... hon var förvirrad af moderskapet... hon förstod inte, hvad hon sade!

Han störtade fram, grep henne med sina båda händer bakom nacken och kysste hennes hals och mun.

— Du får inte fara, du får inte!

Hon lät honom hållas. — Det är packadt, men jag reser inte förrän i öfvermorgon... Vi ska skrifva...

Ändtligen förstod han och släppte henne bleknande.

Så slöts dörren bakom henne och hon var

borta, utan att han hunnit fråga, när de skulle träffas för att säga farväl.

Hon skulle fara bort med hans barn... det fanns intet medel att hejda henne... han var maktlös, maktlös...

Erik försökte dröja och tänka efter, men rummet kväfde honom och han störtade ut. Han gick gata upp och gata ned utan att se och höra, kämpande en tyst och förbittrad kamp med sin stolthet. Slutligen kom han uppför hennes trappa, men hans hjärta bultade och andedragen smärtade honom, så att han måste hålla sig i dörrvredet för att inte falla omkull. Alla bokstäfverna på hennes visitkort dansade för hans ögon... Nej, han kunde inte ringa...

På hemvägen såg han Agdas stora, svarta hatt, men han vek af en tvärgata för att inte möta henne. Han stannade vid ett cigarrbodfönster, för att se henne passera... Först kom en pojke med en korg på armen, så en gammal kvinna, så en hund som kastade en blick uppåt gränden, vädrade på knuten och lomade bort med svansen mellan benen... Nu borde det vara hennes tur. Nej, hon kom inte, hon hade vändt...

På kvällen hörde han hennes steg i förstun. Det knackade... han rörde sig inte... Det knackade ännu en gång...

— Jag vet att du är hemma... det lyste i fönstret... öppna då!

Han sprang ut och vred om nyckeln... Hon var alldeles lugn, det var en doftande svalka omkring henne. Hon räckte honom sin mun att kyssa och log, då han drog sig undan.

— Tänk om jag kommer tillbaka, när allt är öfver.

Han visste, att hon alls icke tänkte på att komma tillbaka, men kände sig likväl mot sin vilja litet tröstad. Hon drog honom sakta intill sig.

— O, hvad jag längtar att se hafvet och de stora städerna!

— Men tänk då litet på mig och barnet, barnet... Du kommer ju bland vildt främmande...

— Främmande, främmande... det är just så jag vill det... inte kan jag gå här med barnet... Och så är det så kvaft med det gamla, välkända... jag hatar den här staden... Fast dig tycker jag ännu så mycket om, dig och ditt tysta rum.

— Hur kan du då fara så här?

— Jag måste! — Äfventyret glittrade i hennes ögon. — Det är som det vore lättare att fara, när man vet, att någon sitter hemma och lider af det.

— Jag har aldrig känt dig! Jag förstår dig inte! — Erik fick en plötslig aning, om hvad det är att gå in i sig själf för att fatta en annan.

Agda knäppte händerna om knät.

— Vi äro så olika... Jag förstod dig ofta inte alls... Jag minns en afton här vid fönstret, himlen var grå och tung ute... du talade något om stillhet, kärlek till det som är nära, fattigdom... det lät så underligt... vackert men främmande...

En tanke irrade öfver hennes ansikte, men försvann för ett leende. Det tycktes honom som en grimas. — Förstå, förstå! Hvad förstår en kvinna? Och om hon förstode, hur skulle man då kunna dra ned gardinen för stjärnorna och frossa i hennes mjukhet med sina händer och lemmar och glömma tankarna?

Erik kände sig ett ögonblick kall, ondskefull och litet befriad, men så fort hon gått, och han icke hörde henne tala, fick hon åter makt öfver honom. — — —

Två dagar senare följde han henne ned till

Centralstationen i Stockholm... Tåget satte sig åter i gång, hon skymtade i fönstret, viftade litet med näsduken och var borta. Han stod kvar i banhallens tomma, grå helvete, ända tills man började stirra på honom. Så sjönk han ned på en stol i väntsalen... Och ensamheten var så tät och tung omkring honom, att han icke förmådde röra sina händer...

Erik lärde sig endast långsamt förlåta och öfvervinna.

Långa månader gingo, innan han utan pressande dof smärta kunde tänka på det lugna behaget i hennes gång och rörelser, på halsens böjning och hennes leende, när hon lät den svarta kjolen glida utför sina höfter... på alla de tusen småsaker, som i hemlig förening närt hans kärlek och lefvat inom honom, när han hviskade hennes namn. Det var stunder, då han kände all lifvets heta ångest, då den starka, fordrande längtan som väckts inom honom, låg hjälplös och famnade det tomma. Det var andra stunder, då lifvet vikit långt bort och lagt stora vidder af köld och mörker mellan honom och sig. Ja, allt kunde tyckas dödt, klibbande, vämjeligt nu, sen blomma och frukt slitits ifrån

honom, och han kunde förlora till och med den skygga vördnad för det egna lidandet, som är vår sista resurs i olyckan...

Men när han en morgon vaknade ur sin förnedring och fann, att dagsljuset och böckerna åter lockade honom, då kände han också, att han blifvit en annan.

Han gick ut i den sena vinterljusningen.

Himlen hängde mjuk och grå på domkyrkans tornspiror, stillheten låg och drömde i trädkronorna, luften var liksom full af förbarmande godhet och svala, kyska smekningar. Långt borta öfver slätten var himlen en mild och svårmodig försymfoni i violgrått och genomskinligt grönblått, där stjärnorna nyss upplöst sig...

Han gick vidare. Det höga, kulissartade Carolina tycktes frysa under sin tunna grå färg. På rönnarna vid vägkanten brunno de frusna bären sällsamt röda mot allt det hvita och grå...

Han kände en tyst tacksamhet. Det var något nytt inom honom, något som var öfver både lycka och sorg, dagarna skulle glida som en sval vind...

... Ja, nu fanns det en punkt, där han var oangriplig; trots all tillfällig leda, oro, bedöfning

skulle ett rum i hans innersta stråla af stilla ljus. Och han anade utan fruktan, att han skulle bli allt ensammare, ty från denna stund var han en kraft sluten inom sig själf, sitt eget mål och sin egen mening...

I den tron lefde han vidare.

II.

Det hade blifvit kväll.

De elektriska spårvagnarna tände sina irrande ljus, och det oljeblanka vattnet mellan Slussen och järnvägsbron böljade tungt mörkviolett. Midt i ett smalt, rödt ljusbälte öfver Mälaren glimmade brons signallanterna som en liten gnistrande grön ädelsten. Därofvan syntes inga stjärnor...

Ljusstrimman smalnade obevekligt... snart skulle natten äfven sluta sitt tunga, järngrå hvalf öfver det sörjande vattnet därute...

Agda stannade ett ögonblick på gångarna kring statyn. Hon visste inte hvad det var, som vällde upp inom henne. Hennes tankar fladdrade hit och dit med oroliga vingslag, hon fann inga ord, ingen utgång, kände blott en olidlig tyngd öfver sina lemmar. Om det bara funnes någon, som förstod

henne, log öfver hennes svaghet, talade svala och knappa ord med henne. Men hon var ensam...

Hon stod vid hörnet till en smal tvärgata uppåt Söder. Erik Vallenius bodde där. Hon kämpade en tyst kamp med sig själf, som hon gjort många gånger förut, men det var omöjligt, hon kunde inte förmå sig att gå upp till honom.

Så tog hon en droska hem.

I den öfvergifna stadsvåningen ute på Östermalm var det dammigt och kvaft och alla fönstren voro försatta. De stora, tysta rummens mörker skrämde henne, hon tände lampan och två ljus framför toalettspegeln i sängkammaren och såg länge in i sitt eget ansikte. Det var ungt, farligt, utan ödmjukhet, hon förstod det icke, det var en mask, som inte passade till hennes innersta.

Hon klädde af sig framför spegeln. Och hon tyckte, att hon hatade sin hals och sina axlar, därför att de voro hvita och mjuka och därför att de tillhörde honom, som hon hatade.

*

Dagen därpå gick Agda åter att besöka Erik Vallenius. Hon irrade länge bland alla de gamla, mörka kåkarna däruppe högt öfver Fiskarhamnen, innan hon stannade framför hans nummer.

Två bleka och tysta barn, som seglade med äggskal i den lilla järnmusslan under gårdspumpen, upphörde med sin lek för att storögdt betrakta henne. I jordvåningens låga fönster trängdes de fattigas alla vackra blommor, och mellan förstukvistens fyra bruna stolpar hängde krasse i tunna refvor längs de spända snörena.

Agda sökte dämpa fraset af sina kjolar, det passade inte här.

Så steg hon långsamt uppför en sträft knarrande gammal trätrappa med höga, blanka spikhufven och var uppe under takets bjälkar och pannor. Eriks namn stod på dörren, och hon knackade med några tvekande slag.

— Gå en trappa ned, om det är viktigt.

Hans röst lät så underligt svag och fjärran. Hon vågade ej säga, hvem hon var, utan lydde tigande.

Där nere öppnade en gammal, gråklädd kvinna och betraktade henne strängt och forskande.

— Hvem är ni?

Agda skämdes som ett barn för sin elegans.

— Jag kommer från Amerika... jag är en ungdomsbekant till herr Erik Vallenius.

— Vet inte fröken, att han har varit illa sjuk, stackarn.

— Sjuk? Agda kände en lätt yrsel. Är det inte möjligt att få tala med honom?

Den gamla gick sakta uppför trappan och försvann i Eriks rum. Efter en god stund syntes hon åter och gaf Agda en vink, att hon kunde komma.

Hon trädde in i ett ganska stort, lågt rum, med djupa hvita fönstersmygar, där hvit azalea blommade bland amaryllis och några dunkla myrtnar. Strax invid den ena af dem skymtade en säng genom tomrummen i en stor, gänglig och sviktande bokhylla, som stod och längtade efter en vägg att stödja sig mot. I taket öfver den var en brun vattenfläck som kartbilden af ett berglandskap. Agda uppfattade allt detta med en snabb, orolig blick, så smög hon fram till sängen utan att våga se upp.

— Jag fick höra, att du var sjuk, därför ville jag komma till dig.

Hon anade knappt, att hon ljög.

Erik låg hvit mot de hvita kuddarna. Hans ögon voro klara som förr, fast de sjunkit litet djupare in och dröjde längre och mer pröfvande vid allt. Hans ansikte visade ingen förvåning eller glädje, han bara log blekt ut mot solljuset.

— Har du sett hafvet och de stora städerna nu?

Agda erinrade sig inte. Hon stod skygg och osäker under hans lugna blick.

— Du är så blek, och dina händer är smala. Har du lidit mycket?

— I början litet för din skull... Du var mild och hård som våren är det... det fanns ingen förbarmande godhet hos dig... Min sjukdom... det är något åt hjärtat... har endast yttre anledning. Jag har först så småningom lyckats göra den till något inre. Hos mig finns ett tyst ja till allt... äfven till döden.

Agda sjönk ned på en stol.

— Jag är också så olycklig!

Han slöt ögonen trött.

— Det är kanske inte alls frågan om din lycka.

Hon lutade sig sakta ned mot honom med handen på sängstolpen.

— Det hade varit en sådan tröst för mig att se dig i en annan ställning...

Men han fullföljde sina tankar med något af den sjukes sega egenvilja.

— Lyckan... jag tycker inte om det ordet, jag längtar inte efter någon lycka... men glädjen, det är något annat... glädjen är kort, men den är det djupaste af allt.

Erik hade länge lefvat ensam och fördjupad i sig själf. Han fortsatte liksom glömsk af henne att tala ut mot solljuset... om glädjen. Den kunde komma plötsligt och af så ringa anledning. Det kunde vara uttrycket i en mötandes ansikte, solglittret i rännstenen, några pianotakter från ett öppet fönster, som förändrade världen... man gick med lättare steg, himlen blef djup och strålande, gatan tonade som en wagners-ouvertyr... Ja glädjen, den var en viss lätthet, en viss adlig generositet mot ögonblicket... man förlät lifvet, att det var så öde och dumt.

Så vände han sig med ett nytt leende till Agda.

— När jag var ung och obruten, talade jag med dig om sorgen, och du förstod mig inte... nu talar jag med dig om glädjen, och du förstår

mig säkert inte mera... Men du har blifvit ännu vackrare än förut... Ja, du är mycket vacker... och så elegant...

När Agda hörde att Erik var sjuk, hade det inte bara smärtat henne. Hon hoppades då att i honom finna någon att hjälpa, slösa omsorger på. Nu stod hon där rodnande, skygg och villrådig.

— Har du varit farligt sjuk?

Erik svarade lugnt, nästan likgiltigt:

— A, jag kommer väl upp nu snart igen... fast jag har aldrig trott att jag skall bli gammal... nu vet jag det...

Han sjönk tillbaka mot kudden. — Men nu tror jag du får gå, jag känner mig trött.

Agda tog hans hand.

— Får jag inte komma igen?... Skall du inte fråga något om barnet?...

Han svarade inte. Då gick hon tyst, undergifvet. I dörren ropade han henne tillbaka med osäker stämma.

— Jag vore så tacksam, om du ville skrifva... skrifva litet mer om hur det gick dig och Edgar där ute. Ja, jag vet ju det mesta af dina gamla bref... att du är gift och att han är frisk och

duktig, men skrif i alla fall... Så tror jag det är bäst du inte kommer hit mera... jag är inte alltid som nu.

— Får jag aldrig komma och hjälpa dig? Hon bad med ögon och händer.

Han drog tungt efter andan.

— Nej, det behöfs inte.

Agda gick sin väg med tunga steg...

Hon vandrade fram och tillbaks på gatorna i väntan på båten, som skulle föra henne ut till landstället och mannen.

Hon fick inte besöka Erik Vallenius mer... Hatade han henne? Nej, hur skulle han kunna det; men han föraktade henne, ja föraktade. Det var så mycken manlig fasthet och kraft i detta, att hon icke känt sig som inför en sjuk. Midt i sin blomning hade hon blifvit så liten och ödmjuk inför honom, där han låg hvit mot den hvita kudden och såg in i fjärran tysta världar, som hon knappt anade.

Hon fick inte besöka honom mer... Det var något i detta, som gnagde henne likt självförakt och en dag skulle bli till smärta, det anade hon. Och

hon kände sig förkrossad och ödmjuk som en tjänarinna...

Det var några dagar senare på Eriks rum.

Agda hade kommit tyst insmygande genom den öppna dörren... Hon måste se honom ännu en gång, hon hade inte kunnat förmå sig att skrifva... Han satt påklädd vid det öppna fönstret med en bok i handen. Gatornas och hamnens sorl lefde som en ihållande och sträf ton inom rummets ljusa väggar. Han lade sakta bort boken.

Ifrig att göra skäl för sitt besök, började hon strax att berätta om sina öden där ute; hon talade snabbt, oroligt, med språng och plötsliga sidokast.

Fattig som hon var, hade hon tvungits att resa som emigrant, och hon hade starka och pinsamma ord för allt eländet ombord på den stora ångaren ute i höststormarna. Vid framkomsten hade de numrerats med krita på ryggen — hon hade haft nummer 38 — och fockats in som boskap i olika bås för att undersökas. Hon hade känt en ohygglig ångest för att bli hemskickad igen.

New-York hade hon bara skymtat, i Chicago hade hon blifvit vänligt mottagen af sin kusin —

han var fabriksägare — men nästan genast skickats bort till en farm på slätten. Och hon hade gått ensam längs de väldiga böljande sädesfälten och väntat sitt barn i stigande ångest. När allt var öfver hade man skaffat henne plats på ett kontor i New-York, hon fick inte stanna hos barnet. Där hade hon suttit tio timmar om dagen vid sin skrifmaskin och knackat ned brefven direkt från fonografen, som satt likt en hjälm på hufvudet och talade brefven i hennes öra.

Agda tystnade ett ögonblick och vände sig bort pinad af det hon ämnade säga.

— Jag sparade så mycket jag kunde för att få komma hem... Då var det jag träffade Tom Ahrén... Om bara inte den förfärliga hjälmen varit, så skulle det inte ha gått som det gick... Och så visste jag ju så litet om honom... Han gjorde goda affärer, och jag började föra ett lif i lättja, långt från mig själf, med hans hårda vilja som en mur omkring mig.

Två år gick. Det kom bref, att min far dött. Jag vet inte hvad det var, som skedde med mig, jag kände mig så gränslöst hemlös och öfvergifven midt i lyxen. De nöjen jag längtat efter tycktes

mig löjliga som reklamaffischer utanför en varieté. Och jag började hata min man — i synnerhet vid bordet. Vi talade inte mycket, men när han sade något, jämförde jag hans ord med dina — ja, nu efteråt förstod jag dem — och jag förmådde inte svara.

Ja, så återvände vi hit hem. Vi ha varit här snart ett år. Han köper hus och säljer dem dyrare... Du skulle se hans gest, när han tar upp plånboken. För allt som han inte kan gripa med händerna, har han ett litet, torrt hånskratt; i det finns all hans köld och fattigdom. Han har visst aldrig lidit, aldrig haft en tung dröm. Jag märkte det inte så mycket där ute, men nu har det växt, växt på bekostnad af allt annat, för mig finns det snart ingenting annat än det där skrattet hos honom. När jag inte hör det går jag och väntar på att få höra det, och när jag hör det, så skär det sönder mig...

Erik hade rest sig från sin stol och sjunkit ned i soffan, där det var mörkare. Nu hejdade han henne trött.

— Hvarför berättar du mig allt det där?

— Jag vet inte, hur jag skall säga dig det...

det är en sådan tröst att få berätta för dig om mitt lif... det är som det först då fick litet mening...

— Hatar du honom verkligen?

— Ja.

— Men ni lefver som gifta?

— Nej.

Erik kände ända ut i sina händer att hon ljög. Han slöt ögonen och satt tyst i sitt hörn.

Agda gled ut i fönstersmygen. Framför huset hängde en liten trädgård med klarröda blommor och syrenbersåer högt öfver den smala och mörka fattiggrändens rader af ryggbrutna tegeltak. På porttrappornas lossnande, mossväxta stenar där nere klängde skrikande barnskaror, och två druckna arbetare med nejlikor i rockuppslagen sutto och omfamnade hvarandra på en tomlåda inne i ett litet svart hål till gård. Bortom var vattnet och staden med eftersommarens starka sol öfver sig...

Detta hade alltså en lång tid ständigt varit under hans ögon. Agda anade, hur stilla hans lif glidit hän, hur skildt det varit från hennes. Hennes ögon tårades, hon gled ned till honom och tog hans hand med våld.

— Du får inte förakta mig!

Erik såg forskande in i hennes ansikte.

— Hvarför har du kommit hit, hvad vill du mig egentligen?

— Mitt lif har varit så oroligt och förvirradt... Du måste hjälpa mig... tala med mig. Jag anar att jag lefver klarare i dig än i mig själf.

— Du har läst, hör jag.

— O ja, jag skref efter de böcker, jag sett på dina hyllor. Det var så mycket, som glimmade upp i dunklet, men när ruset gått öfver, kom den gamla tyngden öfver mig, och jag såg inte mer någon utgång... Du måste hjälpa mig.

— Hur kan jag hjälpa dig? Du skall inte förstå mig.

— Berätta mig litet om ditt lif under de åren som gått! Du ler nästan jämt, men dina ögon äro så sorgsna. Har det inte varit tungt att gå ensam... ja, för jag vet att du har varit ensam... Berätta!

— Mitt lif! — Erik gjorde en gest åt bokhyllan och skakade på hufvudet, som om hon begärt något omöjligt. Men så var det som om han dragit sig till minnes:

— Ensam, sade du... för en man är ensamheten inte så tung att bära, om han lärt sig att älska det hela, människorna och tingen, kanske bäst tingen. Den som inte hör för många tomma ord, till honom börjar allt tala, ljuset, molnen, lyktorna, träden. Har du lyssnat till deras hemlighetsfullaste hviskning, så vet du att de icke äro fjärran och blifvit kalla. Ur de tusen konturernas virrvarr växer småningom fram ens egna drag... förlorad i det yttre återfinner man sig själf och hvilar där förstorad med en visshet... Är det inte som att vaggas fram genom en blå oändlighet detta — jag är innerst ett med allt som är, allt som varit och skall blifva, jag är allt det, hvari jag tycks röra mig som en omärklig och försvinnande del.

Erik reste sig och gick fram och tillbaka i rummet med strålande fuktiga ögon och små feberfläckar på kindbenen.

Agda följde honom med blicken, värmd af hans känsla, men med tankarna arbetande tungt på djupet, utan att komma upp till någon klarhet...

Så kysste hon honom till farväl.

Det var som något af hans själ flutit in i henne. När hon gick uppe på hissbron, kände

hon likt en man driften att i ett ögonblick sammanfatta allt och känna dess väsen...

Öfver kungsholmslandet rufvade kvällen hotfullt röd, som den endast blir öfver ett fabriksdistrikt, men kring kyrkspirorna på Norr dröjde glansen mera blek, liksom i ångest, att ingen sett dess skönhet. Under hennes fötter var staden med tak vid tak, skorsten vid skorsten ut i ett djupt, kvällsblått perspektiv, där lyktornas stjärnsådd ännu var gles och blek. Agda ryste vid tanken, att hvarje sten, hvarje bjälke och hvarje plåt, allt som hon nu famnade med en snabb blick, var formadt i möda under långa timmar af människohjärnor och människohänder. Hennes tanke arbetade smärtsamt och hjälplöst för att lyfta detta i ljuset af någon slags mening, men hon förmådde icke utan gick vidare med en tryckande tyngd öfver bröst och lemmar.

*

En månad senare besökte Erik och Agda tillsammans Uppsala.

De gingo länge tysta på de små gatorna uppe

i Fjärdingen, där slätten ofta skymtar i fonden som en klarblå strimma. Luften var höstligt stilla öfver trädgårdstäppornas astrar, dahliorna trotsade ännu nattfrosterna med sin dunkla brand. Det var ingen vind i björkarnas hängande guld.

Agda stannade framför det lilla, gula huset, där Erik bott.

— Ska vi inte se ditt gamla rum?

Erik gick in till värden, för att höra om det var möjligt.

— Jo, kandidaten hade inte kommit till Uppsala ännu.

Däruppe låg dammet grått och mjukt på de fattiga möblerna, men väggarna voro fullsatta med teckningar ur ett arbete af Pierre Louÿs.

— Stackars kandidaten! log Agda, men Erik gick fram till fönstret och såg på de gamla popplarna, som lyfte sin ännu djupa grönska öfver tegeltaket midt emot. Under hans händer voro de hål, som han borrat med pennan i bordskanten, när han var trött och inte orkade tänka vidare.

Agda satte sig tyst. I hennes blickar var en bön, att han skulle nalkas henne.

— Nej, kom... jag förmår inte stanna här inne längre! — Hans röst lät bruten...

När det skymde gingo de ut från staden... Slätten var ett stort och famnande vemod. I fjärran drog en lönnallé sin matta guldstrimma öfver de mörka åsarna...

Han stannade och grep henne om armen.

— Det var min stolthet att hvila i mig själf utan fäste vid någon annan, jag trodde så fast på min styrka... Ensamhet — sade jag till mig själf och menade något stort, djupt... Hvad har du nu gjort med mig... hurudana bli de år, jag har kvar att lefva?... Jag vet dina brister, din lögn, din hårdhet, där du tror dig säker, din tunga och hjälplösa tomhet, när du är ensam, men ändock lefver jag bara i dig, alla mina drömmar äro hos dig... Jag hatar dig...

Han kysste henne länge med darrande läppar.

Och hon lyfte sakta hans hand till sitt bröst.

S

F

k

L

D.

Tr.

GATANS DRÖMMAR

DIKTER

AF

SIGFRID SIWERTZ.

1: 50.

»Denna begynnare har *otvifvelaktigt skaldisk läggning: vek och vacker känslighet, sinne för melodisk strofbildning*, något *ömt och innerligt* i själfva språkuttrycket, som tilltalar.»

Oscar Levertin i Sv. Dagbladet.

»Herr Siwertz har *begåfning, patos* och *sinne för språkets välljud* —» C. D. W. i Posttidningen.

»Herr Siwertz besitter en *utpräglad formell begåfning*, som redan i denna första samling åstadkommit *alldeles ypperliga saker*. — En sådan sonett som 'Genom öde ensamheter' skulle *hedra hvilken stor sonettskald som helst*, om man bara räknade terzinerna. Hans *mjuka* och *melodiska, uttrycksböjliga* och *färgstarka* diktion har *säkert en morgondag af solsken* att förbida.»

Ruben G:son Berg i Dagens Nyheter.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

MAY 5 - '60 H

MAY 20 '60 H